

PAVOL SEČKÁŘ
predseda SZPB

Partizánska republika

SNP je jednou z najvýznamnejších historických udalostí v dejinách nášho národa. Bola to protifašistická, demokratická revolúcia, ktorá Slovensko v tom čase postavila na správnu stranu vojnu rozdeleného sveta. Právom sa považuje za jedno z najväčších protifašistických ozbrojených vystúpení vo svete.

Po hrdinskej dvojmesačnej obrane (29. august–27. október 1944) slobodného povstaleckého územia proti nacistickým divíziám wehrmachtu a SS povstalecké ozbrojené sily ustúpili do hôr a prešli na partizánsky spôsob boja.

Centrom celej oblasti známej ako „Partizánska republika“ boli obce Baláže a Kalište. Na území, kde celé mesiace nevkrôčila noha okupanta, sa rozvinula široká a dobrá spolupráca obyvateľstva a partizánov, ktorú riadili a usmerňovali revolučné národné výbory.

Partizánska vojna v tyle nepriateľa by nebola možná a úspešná bez pomoci a podpory civilného obyvateľstva, ktoré zabezpečovalo potraviny, lieky, šatstvo, obuv a materiál pre potreby partizánskych jednotiek. Ukrývali a liečili ranených partizánov a rasovo prenasledovaných. Okrem toho poskytovali partizánskym štábom cenné správy rôzneho druhu a charakteru. Za pomoc a podporu partizánom nacistické jednotky a orgány aj na území Partizánskej republiky rozpúťali krutý teror a represálie, ktorých výsledkom boli stovky zavraždených osôb, odvečenie mnohých ďalších do koncentračných táborov, drancovanie a vypálenie 102 osád a celých obcí.

Ešte 16. februára 1945 príslušníci Einsatzkomanda 14 z Banskej Bystrice obsadili Priečhod, kde vypálili 166 domov a hospodárskych stavieb. Pri pokuse uhasiť svoje horiace domy zastrelili J. Chabada a M. Mlynarčíka. Teror a represálie vyvrcholili 18.–20. marca 1945, tesne pred príchodom osloboditeľských vojsk Sovietskej a Rumunskej armády. 18. marca vtrhli nemecké trestné jednotky do podhorskej obce Kalište. Prvými obeťami vraždenia sa stali mladé ženy T. Komorová a A. Bučková. Annu, Gustáva a Antóniu Kaliských, Emila a Sabínu Mistríkovcov, L. Kamhala, K. Komoru, V. Longauera a M. Kostúrovu zaživa upálili vo vlastných domoch. A. Bučka, Jána a Júliusa Kaliských zastrelili priamo v obci pred ich vlastnými domami. V bunkri v provizórnej partizánskej ošetrovni v lese nad obcou upálili 12 partizánov. 19 mužov z obce a zajatých partizánov odviekli do chotára obce Moštenica, kde ich zastrelili. Po skončení vojny Kalište už nebolo obnovené. Základy vypálených domov a budov sa obnovili, v dvoch zachovaných dreveniciach vznikla národopisná a historická expozícia. Celý areál bol vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku 27. februára 1961.

Za účasť obyvateľov obce Baláže sa pomstili príslušníci nemeckých frontových jednotiek, ktorí 20. 3., po odchode partizánov obec obsadili, vydrancovali a vypálili. Zaživa upálili Š. Slobodníka s jeho novonarodeným synom Jankom. Zastrelili Alberta a Róberta Reisovcov a ďalších občanov. Za zásluhy a obeť v boji proti fašizmu v r. 1947 bola obec Baláže znovu vybudovaná prostredníctvom prvej medzinárodnej mládežníckej stavby na Slovensku, pomenovanej Stavba národnej vďaky. Postihnuté boli aj ďalšie obce Partizánskej republiky.

Na odvážnych bojovníkov, trpiacich občanov a celé rodiny nemôžeme nikdy zabudnúť.

Preto odovzdajte štafetu uctievania si všetkých, ktorí neváhali položiť životy a zdravie za šťastnú budúcnosť mladších generácií. Ani mladšie generácie nesmú zabúdať na hrdinské činy otcov a starých rodičov.

SZPB bude dôstojne chrániť pamiatku bojovníkov za slobodu. Nedopusťme znevažovanie hrdinstva vojakov i obyčajných ľudí, ktorí sa neváhali postaviť proti fašizmu.

Od začiatku SNP uplynulo 69 rokov

Delegácia SZPB pred pietnym aktom kladenia vencov počas celoslovenských osláv SNP.

Foto: Bojovník

Delegácia SZPB vedená predsedom Pavlom Sečkářom, čestným predsedom Jánom Husákom a tajomníkom Ústrednej rady SZPB Romanom Hradeckým položila 29. augusta veniec v priestoroch Múzea SNP v Banskej

Bystrici pri príležitosti celoslovenských osláv Slovenského národného povstania.

SNP si v Banskej Bystrici tiež pripomenuli najvyšší štátni predstavitelia. Na tohtoročné celoslovenské oslavy

69. výročia SNP prišli aj prezident Rumunska Traian Basescu a predseda Štátnej dumy Federálneho zhromaždenia Ruskej federácie Sergej Naryškin.

„Napĺňa ma pocit hlbokého uspo-“
(Pokračovanie na str. 2)

Minister Glváč ocenil vojnového veterána

Minister obrany Martin Glváč 27. augusta vyznamenal vojnového veterána Imricha Gablecha pamätnou medailou ministra obrany SR za boj proti nacizmu a za šírenie odkazu bojových tradícií československých letcov v druhej svetovej vojne.

Bývalý príslušník poľského a britského letectva sa ako jeden z mála vojnových veteránov zapojil do bojov

proti nacizmu od prvých okamihov vypuknutia vojny.

„Tento rok budú ozbrojené sily oslavovať 20. výročie vzniku a je zaujímavé, že teraz pred výročím SNP sme si vybrali pána plukovníka Gablecha, pretože je jeden z posledných žijúcich československých letcov,“ uviedol Glváč. Ako dodal, jeho životný príbeh je veľmi zaujímavý. „Myslím si, že je

veľmi málo žijúcich takýchto vojakov a je našou povinnosťou pri takýchto príležitostiach si na nich spomenúť,“ doplnil šéf rezortu obrany.

Imrich Gablech sa narodil v roku 1915 v slovenskom Hrachovišti. V roku 1939, krátko po vzniku Slovenského štátu unikol z letiska v Piešťanoch do poľského Dęblinu. V Poľsku ho prijali do radov poľského letectva. Počas bojov ho zajala sovietska armáda a nasledujúce roky strávil v gulagoch. V roku 1941, keď Nemecko zaútočilo na Sovietsky zväz, sa Gablech dostal medzi 200 pilotov, ktorých Rusko poslalo bojovať do Veľkej Británie. Tam bol pridelený do československej leteckej jednotky RAF. Pre zdravotné problémy súvisiace s pobytom v zajatí bol zaradený k pozemným letovým dispečerom ako letový kontrolór.

Po skončení druhej svetovej vojny a návrate do Československa pracoval Gablech ako letecký kontrolór na Hlavnom štábe veliteľstva letectva v Prahe, neskôr v Havlíčkovom Brode. Podobne ako iných vojakov zo západného frontu ho v roku 1949 prepustili z armády. Až do odchodu do dôchodku v roku 1970 pracoval v rôznych, často podradných zamestnaniach. Plne bol rehabilitovaný po roku 1990.

red TASR

Minister Martin Glváč ocenil ako jedného z mála vojnových veteránov, ktorí sa zapojili do bojov proti nacizmu v prvých okamihoch vypuknutia 2. svetovej vojny.

Foto: TASR, Š. Puškáš

Na zamyslenie: *Zabudni sám na seba, potom si ťa svet zapamätá.*

JACK LONDON

Od začiatku SNP uplynulo 69 rokov

(Dokončenie zo str. 1)

kojenia, že k tohtoročnej oslave výročia SNP sa schádzame spolu s priateľmi zo zahraničia. Osobitne chcem zdôrazniť účasť našich hostí – prezidenta Rumunska Traiana Basesca i predsedu Štátnej dumy Ruskej federácie Sergeja Naryškina,“ povedal v príhovore po pietnom akte prezident SR Ivan Gašparovič.

Ako upozornil, sú sily, ktoré bagatelizujú, často aj spochybňujú obeť nacizmu, verejne spochybňujú mierové zmluvy, ktoré sú základom dnešnej Európy. „V tejto súvislosti chcem zdôrazniť, že Slovensko ostáva verné odkazu protifašistickej koalície domáceho, ale aj zahraničného odboja. Ostáva verné európskej tradícii protifašistického zápasu, lebo ona ju priviedla k demokratickej slovenskej štátnosti,“ dodal Gašparovič.

Predseda vlády SR Robert Fico zdôraznil, že na taký málopočet-

ný národ Slováci bojovali vo Varšavskom povstaní, ako partizáni v Taliansku proti Mussolinimu, vo Francúzsku stvorili zahraničné vojsko na čele s generálom Rudolfom Viestom a podobne. „Hlavu hore Slováci, my sa naozaj nemáme za čo hanbiť. S týmto mravným kapitálom antifašizmu by sme mali ešte lepšie narábať pri prezentácii Slovenska v Európe, ale aj vo svete,“ povedal premiér.

Z oficiálnych hostí sa v mesiaci pod Urpínom zišli aj poslanci Národnej rady SR, ministri, europoslanci. Riaditeľovi Múzea SNP Stanislavovi Mičevovi S. Naryškin po svojom príhovore odovzdal štátne vyznamenanie Ruskej federácie – Rad priateľstva. Minister obrany Martin Glváč vyznamenal šiestich priamych účastníkov odboja pamätnou medailou ministra obrany SR III. stupňa, jedného in memoriam. „V čase Slovenského národného povstania sme ukáza-

li silu nášho národa, súdržnosť a odvahu bojovať proti nemeckým okupačným jednotkám. Je dôležité, aby sme tieto udalosti pripomínali aj mladým generáciám. Aj my v rámci Vojenského historického ústavu pripravujeme edukatívne projekty, aby sme prispeli k šíreniu osvety medzi mladými,“ povedal Martin Glváč.

Súčasťou osláv bol pestrý kultúrny program, okrem iného aj vystúpenia sólistov ruského vo-kálneho súboru Alexandrovci.

V rámci osláv odhalili na priechelí banskobystrickej historickej Radnice na Námestí SNP prezident Rumunska Traian Basescu a predseda Štátnej dumy Federálneho zhromaždenia Ruskej federácie Sergej Naryškin dve pamätne tabule vyjadrujúce vďaka a úctu príslušníkom sovietskych a rumunských vojsk, ktorí padli pri oslobodzovaní mesta Banská Bystrica.

red boj

Účastníci osláv SNP v Banskej Bystrici.

Foto: boj

Partizánska vatra v Petržalke.

Foto: mk

Partizánska vatra v Petržalke

Výročie SNP si pripomenuli aj v najväčšom slovenskom sídlisku – bratislavskej Petržalke. Partizánsku vatru s kultúrnym programom zorganizovali pre občanov Obvodná organizácia Smer – SD spoločne s miestnym výborom a ďalšími organizáciami v podvečer 26. augusta na Fedinovej ulici v blízkosti ramena Dunaja. Program začal dievčenský spevokol s harmonikárom

a gitaristom Petržalčanka. Prítomným sa prihovril poslanec Vladimír Kovár a europoslankyňa Monika Beňová-Flašíková. Potom europoslankyňa spoločne s dvoma poslankyňami miestneho zastupiteľstva zapálila vatru. Program pokračoval ďalšími slovenskými pesničkami a srdečnými rozhovormi s hosťami, ako aj občerstvením.

(mk)

13. AUGUST

Osemdesiatročný kňaz počas bohoslužieb v katolíckom Kostole sv. Martina vo Felle neďaleko Trevíru vyriekol pozdrav používaný nacistami Sieg Heil! Po tomto incidente začali ľudia chrám postupne opúšťať. Celú záležitosť teraz vyšetrujú cirkevné orgány a miestne štátne zastupiteľstvo. „Pri omši som bol taký nadšený, že mi tá formulka dajako preklzla pomedzi pery,“ povedal na svoju obhajobu farár, ktorý je zároveň emeritným profesorom cirkevných dejín. Trevírske biskupstvo oznámilo, že z tejto neodôvodniteľnej udalosti vyvodí dôsledky. Podľa nemeckého trestného zákonníka sa nesmú používať symboly zakázaných alebo protiústavných organizácií, ako sú zástavy, odznaky, slogany či pozdravy.

14. AUGUST

Nemecký súd zbavil obvinení kontroverzného výtvarníka a tzv. performance umelca Jonathana Meeseho, ktorý počas jedného zo svojich vystúpení použil nacistický pozdrav. Sudca obžalobu neuznal s odôvodnením, že zdvihnutá pravica pripomínajúca gesto používané Hitlerom spadá pod slobodu umelckého vyjadrovania. Prokuratúra žiadala pre 43-ročného umelca udelenie pokuty vo výške 12-tisíc eur. Meese, ktorý nacistický pozdrav pou-

žil dvakrát v júni minulého roka, podľa vlastných slov tým protestoval proti diktatúre umenia.

Maďarská vláda potvrdila príspevok 120-tisíc eur pre múzeum, ktoré vzniklo v priestoroch niekdajšieho nacistického koncentračného tábora Osvienčim-Brezinka. Orbánov kabinet tak reaguje na májovú kritiku šéfa osviečimskej nadácie Piotra Cywinského, ktorý verejne upozornil na to, že sa Maďarom nechce platiť. Pritom spomedzi viac ako milióna ľudí, ktorí tam našli svoju smrť, bolo 400-tisíc Maďarov prevažne židovského pôvodu. Zatiaľ 23 krajín sľúbilo dokopy až sto miliónov eur na prevádzku priestorov niekdajšieho tábora smrti.

15. AUGUST

Prokuratúra v Petrohrade prešetruje, či vydanie ruského prekladu knihy bývalého nacistického ministra pre propagandu Josepha Göbbelsa neporušuje zákony o extrémizme. Román Michael sa dostal na pulty začiatkom tohto roka. Vyšetrovanie má zistiť, či obsah knihy, ktorá zatiaľ nie je na zozname zakázaných diel, nie je extrémistický. Vydavateľstvo Algoritmus uviedlo, že chcelo ukázať, „ako sa jeden z najvyspelejších národov vydal cestou fašizmu“. Göbbelsova kniha pochádza z roku 1923

a obsahuje jeho ranné politické názory. Denník Josepha Göbbelsa z roku 1945 je v Rusku na zozname vyše dvetisíc zakázaných publikácií, vrátane Hitlerovho Mein Kampf.

List nemeckého podnikateľa Oskara Schindlera, ktorý je svedectvom o osudoch vyše tisícky Židov premiestnených zo zbrojárkej fabriky v Krakove do

stalo sa VO SVETE
13. 8. – 25. 8. 2013

Brněnky na Morave, vyniesol v internetovej aukcii viac ako 122-tisíc dolárov. Kúpil ho človek, ktorý si prial zostať v anonymite. Dokument z 22. augusta 1944 podpísaný Schindlerom bol vystavený na meno jeho zamestnanca Adama Dziedzicu, ktorý dostal povolenie od tamjšieho vojenského veliteľstva na vykládku svojského zariadenia vo vtedajších Sudetách. Príbeh zachrany tisícky Židov z neďalekého koncentračného tábora sa stal námetom pre slávny film Schindlerov zoznam.

20. AUGUST

Kancelárka Angela Merkelová ako vôbec prvý líder nemeckej

vlády navštívila miesto niekdajšieho koncentračného tábora pri meste Dachau, neďaleko Mníchova, kde položila veniec k pamätníku obetí. Večer vystúpila v meste s prejavom v rámci kampane pred septembrovými parlamentnými voľbami. Tábor zriadili nacisti v roku 1933, krátko po nástupe Hitlera k moci, pôvodne pre politických väzňov, no počas 2. svetovej vojny v ňom spomedzi 200-tisíc väzňov našlo smrť 31-tisíc osôb vrátane imobilných ľudí, Židov, Rómov či nepriateľov režimu. Tábor bol prvý svojho druhu a slúžil ako vzor pre ostatné obdobné zariadenia, kde nacisti počas vojny usmrtili celkovo stovky tisíc tzv. neželaných osôb.

21. AUGUST

Bývalý izraelský minister zahraničných vecí Avigdor Lieberman prirovnal súčasného tureckého premiéra Recepta T. Erdogana k Josephovi Goebbelsovi. Reagoval tým na Erdoganove výroky, podľa ktorých za zosadením egyptského prezidenta Muhammada Mursiho stojí židovský štát. „Každý, kto počúva tieto nenávisťné slová a obviňuje Goebbelsove kroky,“ dodal Lieberman v narážke na bývalého nacistického ministra pre propagandu. Turecký premiér na stretnutí svojej Strany spravodlivosti a rozvoja vyhlásil, že Izrael

stojí za zvrhnutím islamistického Mursiho a že má na todôkazy.

22. AUGUST

Izrael sa oficiálne dištancoval od kontroverzného výroku vládneho predstaviteľa Dannyho Seamana, ktorý na sociálnej sieti Facebook komentoval zhodenie atómových bômb na japonské mestá Hirošima a Nagasaki počas druhej svetovej vojny. Seaman, ktorý pôsobil vo vláde na oddelení pre styk s verejnosťou, napísal, že mu je „zle“ z „pokryteckých“ spomienkových podujatí Japonska a svetového spoločenstva ohľadom obetí atómového útoku na Hirošimu a Nagasaki. Tieto udalosti boli podľa neho výsledkom „japonskej agresie“. Špeciálny izraelský vyslanec Jaakov Amidror predstaviteľom Japonska tlmočil odsúdenie daného výroku. Vinníka už prepustili zo zamestnania.

25. AUGUST

Obdivovatelia prác autora kultového literárneho diela Kto chytá v žite J. D. Salinger, ktorý zomrel v roku 2010 vo veku 91 rokov, sa môžu tešiť zrejme na jeho doteraz nevydané diela. Opierať sa budú o osobné skúsenosti autora, napríklad i z obdobia druhej svetovej vojny, ktorá ho zaviala i do Nemecka, kde našiel v osobe Sylvie Welterovej svoju prvú manželku.

(ao red)

Náučným partizánskym chodníkom Skýcov – Zlatno

Obce Skýcov a Zlatno, Oblastný výbor SZPB v Nitre, ZO SZPB Skýcov, Zlatno a Klub slovenských turistov Zlaté Moravce v spolupráci s Nitrianskym samosprávnym krajom zorganizovali 24. augusta už 25. ročník turistického pochodu „Náučným partizánskym chodníkom“ Skýcov – Zlatno. Turistický pochod bol súčasťou osláv 69. výročia SNP.

Opäť sa stretli priatelia, aby si uctili padlých i žijúcich bojovníkov v SNP. Potešilo nás, že aj v tomto roku bol medzi nami genpor. v.v. Ján Husák, aktívny bojovník v SNP, čestný predseda SZPB na Slovensku a jeden zo zakladateľov partizánskeho chodníka.

Vládnu delegáciu v Skýcove viedol MO SR Martin Glváč. Osobné vyznanie vzťahu k SNP a predovšetkým k mladej generácii genpor. v.v. Jána Husáka bolo prijaté s veľkým záujmom približne tristo účastníkov podujatia.

Delegáciu SZPB viedol predseda

Pavol Sečkář. Členmi delegácie boli predseda Oblastného výboru SZPB v Nitre Jozef Havel, Hilda Tóthová – tajomníčka OblV SZPB v Nitre, genpor. v.v. Ján Husák, Karla Haringová a Viliam Longauer.

Ocenenie v obci Zlatno dostali zakladatelia „Náučného partizánskeho chodníka“ genpor. v.v. Ján Husák, bývalý starosta obce Skýcov Štefan Gaheř a bývalý starosta obce Zlatno Štefan Doskoč. Za dlhoročnú organizátorskú prácu partizánskeho chodníka (od jeho 2. ročníka) bola ocenená aj Karla Haringová, extajomníčka OblV SZPB v Nitre.

Členovia Zväzu vojakov SR, klub Nitra – Zobor, úspešne spolupracujú s Oblastným výborom SZPB v Nitre a aj preto sa delegácia – pplk. v.v. Pavel Luspaj s manželkou, pplk. v.v. Antonín Rojka, kpt. v zálohe Lubomír Zámocký a pplk. v.v. František Chuda – pripojili k delegáciám politických strán a občianskych združení, ktoré položili kytice vďaka a úcty k pamätníkom SNP v oboch partizánskych obciach kraja pod Tribečom.

Češť Vašej pamiatke, padlým v SNP, češť a úcta žijúcim účastníkom SNP, ktorí naďalej rozvíjate odkaz SNP pre súčasnosť.

Podakovanie patrí príslušníkom Ozbrojených síl SR, ktorí svojou aktívnou účasťou umocnili dôstojné oslavy 69. výročia SNP.

F. CHUDA
ZVSR, klub Nitra – Zobor, predseda rady klubu

Delegácia SZPB na pietnej spomienke počas pochodu „Náučným partizánskym chodníkom“ Skýcov – Zlatno.

Foto: autor

V Pohronskom Bukovci sa rozhorela partizánska vatra

Symbolickú partizánsku vatru zapálili v Pohronskom Bukovci.

Foto: M. Magna

V sobotu 24. augusta na pravé popoludie si občania Pohronského Bukovca a ich hostia pripomenuli 69. výročie Slovenského národného povstania. Miestna základná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov spolu so starostom obce, podnikateľmi a sponzormi, pripravila dôstojný pietny akt pri pamätníku v časti Matúšová.

Účastníci podujatia si mohli nielen vypočuť slávnostné príhovory či prezrieť si obnovené partizánske bunkre, pochutnať si na vynikajúcom guláši a započúvať sa do tónov ľudovej hudby, ale aj pohovoriť s prítomnými hosťami.

A veru bolo s kým. Ústrednou postavou záujmu prítomných bol predseda NR SR Pavol Paška.

Už tradičnou účastníčkou tohto podujatia bola podpredsedníčka NR SR Jana Laššáková.

Prítomný bol aj štátny tajom-

ník ministerstva financií Peter Pellegrini, podpredseda Banskobystrického samosprávneho kraja Ladislav Topoľský, diplomatickí zástupcovia Ruskej federácie a Bieloruska a podpredseda Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Norbert Lacko. Delegáciu občanov a odbojárov z partnerského Pezinka viedol pán Dušan Vilím. Nechýbali ani zástupcovia oblastnej organizácie SZPB, starostovia z okolitých obcí a zástupcovia štátnej a ve-

rejnej správy a spolupracujúcich organizácií.

Atmosféru piety a úcty k obeťam národnooslobodzovacieho boja vhodne dopĺňali sprievodné akcie kultúrneho, športového a spoločenského charakteru, za čo patrí úprimné podakovanie všetkým organizátorom. Predseda Základnej organizácie v Pohronskom Bukovci Blažej Rybár verejne prisľúbil, že do 70. výročia SNP sa budú usilovať o zásadnú rekonštrukciu pamätníka a spomienkového areálu na Matúšovej. Za túto iniciatívu im patrí podakovanie a zároveň želanie, aby všade tam, kde sa v tejto súvislosti obrátia, našli pochopenie a ústretovosť.

Anton HOFFMANN

Výstava o vpáde vojsk 1968

Františkánskym námestím v Bratislave zneli 21. augusta záznamy vysielania pražského a bratislavského rozhlasu o mimoriadnej situácii, ktorá nastala vo vtedajšej Československej socialistickej republike vstupom vojsk Varšavskej zmluvy na naše územie, aby potlačili „kontrarevolučné sily“, brojace proti socializmu s ľudskou tvárou, ako ho v tom čase prezentoval Alexander Dubček. O sedemnástej

hodine prišiel predseda vlády SR Robert Fico, minister obrany Martin Glváč a niektorí ďalší ministri, veľvyslanci Ruskej federácie a USA, ako aj ďalší politickí a verejní činitelia. Zhromaždili sa desiatky občanov, aby boli prítomní na otvorení výstavy fotografií Ladislava Bielika, ktorý tento pamätný deň v roku 1968 zdokumentoval svojimi fotografiami.

Výstavu tvoril a program

moderoval Peter Bielik, syn fotografa a jeho manželky Alice, ktorí v tom čase pracovali v denníku Smena. Predseda vlády R. Fico ocenil aj redaktorov Smeny a osobitne Ladislava Bielika, ktorí v neľahkých dňoch riskovali nemálo, keď pravdivo informovali o udalostiach v kraji.

Účastníkom sa prihovorela aj starostka mestskej časti Staré mesto Tatiana Rosová – takisto si pripomenula udalosti z augusta 1968, ktoré sú pre mnohých ľudí aj dnes varovaním, aby politici robili serióznou politiku v prospech občanov.

Na záver zaspieval Peter Lipa za hudobného sprievodu svojho syna pieseň, ktorú zložil na pamäť spomínaných dní. Hostia a návštevníci si potom pozreli obrazy fotografií, ktoré už medzitým obleteli svet. Výstava s názvom Global Message na Františkánskom námestí potrvá do 14. septembra.

Martin KUČEK
(v roku 1968 redaktor Smeny)

Účastníkom výstavy sa prihovorel premiér SR Robert Fico.

Foto: TASR, M. Baumann

Zájazd do Zydranovej

Účastníci zájazdu do Zydranovej.

Foto: pg

Základná organizácia SZPB Svidník 28. júla zorganizovala pre svojich členov a sympatizantov zájazd do Zydranovej (Poľsko) na festival „Od Rusaľ do Jána“.

Po príchode všetkých privítal organizátor festivalu a člen našej ZO (jediný člen zo zahraničia) Fedor Gocz. Spoločne sme položili veniec k pamätníku padlých vojakov počas 2. svetovej vojny, ktorý dal postaviť F. Gocz. Pomoc poskytol aj predseda nášho OblV SZPB Jozef Rodák.

Festival mal jubilejný XX. ročník. V programe vystúpili domáce súbory, z Ukrajiny a Slovenska, takže sme videli pestrú paletu krojov a tancov a počúvali krásne

piesne. Naše mesto reprezentovala ženská spevácka skupina „Svidničanka“, ktorá na konci zožala veľký potlesk. Zlatým klincom programu boli „Kandračovci“, ktorí rozospievali a roztancovali všetkých prítomných. Napriek tomu, že bol veľmi horúci deň, splnil svoj účel a členovia boli spokojní. Všetci si takéto rozptýlenie zaslúžia. Touto cestou sa chcem poďakovať organizátorom festivalu F. Goczovi, jeho manželke a synovi, ktorí nás písomne pozvali.

Pavel GAL

Spoločnými opatreniami znížiť nezamestnanosť

Roky letia, prirodzene, všetci starneme. Stále platí zásada „Kde ste teraz vy, boli sme aj my, a kde sme teraz my, budete aj vy“. Podľa toho by sme sa mali k sebe aj správať. Kde sú tie časy, keď žiadny občan nebol nezamestnaný, keď sme nemali bezdomovcov. Naša staršia generácia sa na tú dobu ešte pamätá.

Európska únia, ktorej členmi sme aj my, by mala ako prvoradý problém nezamestnanosť čím prv vyriešiť. Ved' postihuje všetky štáty EÚ, i keď jeden viac, iný menej. Všetky štátne rozpočty sú zaťažené nezamestnanosťou. Nezamestnaní neprispievajú do štátneho rozpočtu, ale sociálne dávky v nezamestnanosti poberajú.

Obce a mestá vo vlastnej kompetencii by mali v rámci svojich možností pridať nezamestnaným prácu, aby si tak sociálne dávky zaslúžili. Štatistika už teraz jasne dokazuje, že populá-

Štatistika už teraz jasne dokazuje, že populácia starne, čo znamená, že štát aj v budúcnosti na krytie dôchodkov bude musieť hľadať financie.

cia starne, čo znamená, že štát aj v budúcnosti na krytie dôchodkov bude musieť hľadať financie. Iný spôsob riešenia je znižovať výšku dôchodkov. To azda nechce žiadna vláda. Ved' už dnes naše dôchodky nie sú vysoké. Len pre porovnanie iba dve čísla. V Luxemburgu priemerný dôchodok je 3 000 € a v susednom

Rakúsku 1 200 €. U nás dosahuje výška priemerného dôchodku 390 €. Tieto markantné rozdiely sa nutne nepriaznivo odrážajú v životnej úrovni dôchodcov, ale aj nezamestnaných. Platy našich

pracujúcich, tak ako dôchodky, môžeme len ťažko porovnávať s platmi a dôchodkami občanov vo vyspelých krajinách. Pod hranicou chudoby už dnes na Slovensku žije 13 % ľudí, čo je ešte horšie, že z tohto percenta je až 21,2 % detí. Chudoba sa definuje nielen vzhľadom na príjem, ale pri jej skúmaní sa vychádza aj

z merania nedostatku materiálneho zabezpečenia, finančných ťažkostí a neschopnosti žiť život na úrovni doby. Mnohí naši dôchodcovia pre nízke dôchodky si nemôžu dovoliť trvalý pobyt v sociálnom zariadení pre dôchodcov, lebo by im dôchodok nestačil na poplatok. Prognostici už dnes varujú, že pri dnešnom zárobku 700 € a súčasnom výpočte, ak sa nič nezmení, v budúcnosti sa asi milión dôchodcov dostane pod hranicu chudoby.

Vysoké percento nezamestnaných, žiaľ, často postihuje aj mladých ľudí, čo sa podarí znížiť iba spoločnými opatreniami, ktoré budú mať za cieľ poskytnúť nezamestnaným nové pracovné

príležitosti. Keď sa nám to podarí dosiahnuť, bude to pevnou zárukou pre štáty EÚ, že prestanú štrajky a protestné akcie, bude to zárukou aj do budúcnosti, že EÚ prežije a bude sa rozširovať. Spoločnými opatreniami to dosiahneme iba vtedy, keď každý občan EÚ bude mať rovnaké povinnosti, ale aj rovnaké práva. Všetky však musia pomôcť znížiť nezamestnanosť a odstrániť dnes ešte veľké rozdiely v životnej úrovni medzi občanmi jednotlivých štátov EÚ. Hlavnou príčinou nezamestnanosti vo všetkých štátoch sveta je celosvetová hospodárska kríza, a tú je potrebné urýchlene riešiť.

Oskar BIELIK

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Ako babka s dedkom výhru ťahali

V malebnej dedinke pod horou spokojne si nažívali dedko s babkou a v záhradke pestovali kvety, zeleninu a občas sa u nich zastavil poštár. Raz im priniesol obálku s listom, v ktorom čítali neuveriteľné: že vyhrali zájazd do Talianska. Avšak v priloženej pozvánke stálo, že sa musia prihlásiť na výlet za jedno euro s prísľubom plavby loďou, obedom zdarma a širokým výberom hodnotných darčiek.

Kto by takej ponuke odolal, ved' z nízkej penzie ledva vyžijú. Pretože už dávno nevytiahli päty z dediny, rozhodli sa za jedno euro prihlásiť, a tak skúsiť výlet za šťastnou. V stanovený deň si pristúpili do autobusu s rovnako starými a dôverčivými spolupútikmi za šťastím. Vozili sa kade-tade, nik nevedel, kam smerujú. Občas autobus zastavil, nastúpili ďalší pasažieri a po dvoch hodinách cestovania utmácaní mohli vystúpiť a narovnať sa v nejakej Bohom zabudnutej dedinke

pred kultúrnym domom pamätajúcim zaslúžené časy akcie „Z“.

Keď sa usadili na studené drevené stoličky v nevykúrenej sále, začalo obchodné predstavenie. Prvé vety boli o hlúpych ľuďoch, čo si nevážia svoje zdravie a do neho neinvestujú. Ved' len v posteliach s perinami sú milióny vírusov, baktérii, nečistý vzduch – všetky reči boli podložené aj hrôzostrašnými farebnými fotografiami týchto žráčov, čo sa pasú na telách spáčov. Priam hrôza! Nasledovala bohatá ponuka zdraviu neškodných výrobkov od matracov, paplónov, prikrývkov, podušiek až po hrnce s tým, že všetky výrobky majú svetovú úroveň kvality, nikde inde ich nemožno kúpiť – jedine tu na prezentácii. Ceny? Z hľadiska zdravia nestoja za reč – iba dákych niekoľko stoviek (v súčasnosti však prechádzajúcich do dvoch tisícok za komplety). Pre lepšie pochopenie ceny tovarov stávkujú si to hneď v duchu prepočítavali na slovenské koruny a veruže mnohým sa zatočili hlavy. Aby šok dlho

netrval, výrečný prednášateľ vyrukoval s chválospevom, ako si firma zákazníkov nesmierne váži a preto dnes to bude s výraznými zľavami o 20 i viac percent, ale aj s možnosťou zadarmo získať niektoré prenádherné kusy – každý môže vyhrať!

A potom začal priam cirkusový scenár na ceste k výhram. Moderátor vyzval prítomných, aby si prevrátili stoličky a kto nájde prilepený žetón, každý vyhráva ohlásený výrobok. Ďalší tisícový bonus bol v znamení švejkovského „Pepík vyskoč!“ – vyhrala najrýchlejšia (väčšina s boľavými kĺbmi nemala šancu). Nasledovalo ešte zopár podobných „súťaží“, až napokon výhercov sústredili pred javiskom s veľikánskymi taškami a k pôvodným výhram začali prihadzovať ďalšie predmety, pokým tašky neboli plné.

V tom momente sa však hra skončila a prišla realita s výzvou, aby sa výhercovia postupne prihlasovali u v pozadí sediacich obchodných zástupcov k podpisu zmlúv o výhrach. Až tam sa dozvedeli, že

podmienkou na odnesenie výhry je nutné zakúpiť nemalú časť „vyhraného“ tovaru. Kto sa dal presvedčiť a neodolal skrytému aj otvorenému nátlaku, upísal sa čertu v podobe neférovej firmy a zmluvu nebolo možné zrušiť ani o päť minút neskôr (vraj všetko už bolo nahlásené do Prahy, takže nemôže byť ani reči o odstúpení!). Mnohí sa rozplakali, keď si dodatočne uvedomili „výhodnú“ kúpu, ktorú roky budú splácať z nízkeho dôchodku. Tých bezcitných šmejdov to vôbec neobmäkčilo, nezmiernili im stres ani informáciou, že tovar môžu do týždňa vrátiť v Bratislave (čo tiež pre babku z myjavských kopaníc by nebolo bohvieaké vyslobodenie sa z pazúrov týchto dravcov v ľudskej či neľudskej koži).

Starší ľudia prežili svoj život za socializmu, zvyknutí dôverovať a pomáhať si navzájom, a teraz sa ocitli v krutom období primitívneho kapitalizmu, kde v mnohých sférach života naozaj platí „človek človeku vlkom“. Nedávajme šancu prízvisťom základných ľudských hodnôt morálky, úcty k šedinám našich materí a otcov.

Milan BUŠO

Odpočinutie večné im daj Pane

Miquel vstúpil do pohrebného ústavu v Brooklyne a pán Field mu podal cenník, ktorý vyzeral ako vycifrovaný jedálny lístok. Obsahoval zoznam jednotlivých služieb, ako napr. manipulácia s nebožtíkom, tradičný obrad, obradný križ, kňaz... a samozrejme aj rakva, ktorej ceny sa pohybovali v sume aj viac ako 20 tisíc dolárov.

Pán Field však zákazníka upozornil, že žiadne slušné pohrebníctvo mu rakvu nepredá bez zaplata celého balíka týchto služieb. Miquel bol terorista, mal dostatok peňazí, no úplne by mu stačila aj obyčajná rakva pre prevoz svojich unesených obetí. Niektorá z takých rakiev, aké boli určené napr. pre pravoverných Židov, pripomínali bedňu a mali na dne vyvŕtané dve dierky, ktoré vyhovovali ich viere a vysvetľovali teóriu – prach si a v prach sa obrátiš, alebo podobnú, že – zem patrí do zeme. Miquel nemal záujem o balík služieb, preto navštívil iné, ošarpanejšie pohrebníctvo, v ktorom mu rakvu predali za 3 tisíc dolárov, plus zaplata poplatku, 454 dolárov pre mesto, ktoré sa do mestskej pokladnice však nikdy nedostali. Takto opísal pohrebníctvo vo veľkých a bohatých USA známy spisovateľ Arthur Hailey v svojej knihe Reportér.

Trocha inú, no smutnú príhodu mi vyrozprával na túto tému istý kňaz na Slovensku. Prišla za ním vraj stará ženička a začala sa ospravedlňovať: „Viete, pán farár, ja ešte tento rok zomriem nemôžem. Som stará, no z ušetreňných peňazí na pohreb som musela vypomôcť svojím potomkom... obaja ostali bez práce.“ Smutný príbeh, no okrem iného svedčí aj o tom, že starí ľudia na staré kolena šetria, odriekajú si lieky i ovocie, len aby našetrili na dôstojný pohreb. Ani po smrti nechcú finančne zaťažovať svojich pozostalých. Je síce pravda, že na každého nebožtíka dostávajú pozostalí ako pohrebné cca 75 eur, i to, že Odborový zväz KOVO požiadala vládu na zvýšenie tohto príspevku o sumu 15 eur, no pravdou je i to, že obyčajný pohreb vás môže stáť okolo 2000 eur, že iba rakva sa pohybuje od 180–900 eur, o ostat-

nom už ani nehovorím. Ešte aj SOZA si od vás vypýta peniaze, ak dáte nebožtíkovi zahrať smútočnú pieseň.

Všetko toto ma napadá pri listovaní „Bojovníka“, keď sledujem spomienky na veteránov z druhej svetovej vojny a SNP, ktorí nás už opúšťajú a ostáva iba hrstka tých, čo mali kedysi viac odvahy a statočnosti ako ostatní. Z tých, čo sú ešte nažive, sú už 90–100-roční starci, pripomínajúci nám dávno minulé časy. Aj oni už majú našetrené korunky na to, aby sa s nimi ich potomkovia dôstojne rozlúčili. Každá krajina si uctieva veteránov po svojom. Z ruskej tlače som sa napr. dozvedel, že v tomto roku zažili starí bojovníci veľké prekvapenie. Spolu s pozdravom im prišla aj ponuka na bezplatný a dôstojný pohreb. Začala s tým miestna organizácia veteránov v Murmanskej oblasti, no už sa to rozlialo po celej krajine. Každý účastník vojny má nárok na bezplatný a dôstojný pohreb. Osobne by som doprial každému starému človeku, aby si mohol peniaze odložené na pohreb ešte užiť!

Rudolf SLEZÁK

Počul som, že ste vynikajúca streľkyňa. Aj mňa ste zasiahli priamo do srdca.

Podakovanie

Vážený pán predseda, dovoľte mi, aby som vám aj vášmu kolegovi poďakoval za starostlivosť, ktorú ste nám venovali pri pobyte v Banskej Bystrici a na Kališti. Boli sme prekvapení veľkou účasťou obyvateľov, dobrou organizáciou a skvelou atmosférou, ktorá Stretnutie generácií na Kališti sprevádzala.

Už po ceste domov sme uvažovali o zorganizovaní podobnej akcie aj niekde u nás a máme tú výhodu, že máme vo vás učiteľov a môžeme čerpať z vašich skúseností. Pozdravujem a prajem veľa takýchto akcií, ktoré pripomínajú mládeži krutosti fašizmu a druhej svetovej vojny.

Miroslav PEŠL, podpredseda ČSBS

Pýtajte sa ministerky zdravotníctva Zuzany Zvolenskej

Vážení čitatelia, prinášame vám novú rubriku, v ktorej bude ministerka zdravotníctva Zuzana Zvolenská odpovedať na vaše otázky.

Tie môžete posilať na adresu bojovnik@szpb.sk.

■ Ochrana nefajčiarov sa opäť sprísnila. Na aké zmeny si musia zvyknúť fajčiari?

Mária P., Žilina

Novela zákona o ochrane nefajčiarov vstúpila do platnosti 1. júla 2013 a jej ťažiskom je predovšetkým zákaz fajčenia v obchodných domoch, mimo priestorov, ktoré sú stavebne oddelené. Tamojšie kaviarne majú možnosť vyčleniť si fajčiarske priestory, musia však rešpektovať, že návštevník zariadenia bude vstupovať len cez nefajčiarsku zónu, pričom stavebne oddelený priestor kaviarne pre fajčiarov musí mať vlastnú ventiláciu a dym sa nesmie dostať do priestoru nákupného centra. Majitelia týchto zariadení sa tak musia rozhodnúť, či dobudujú samostatnú fajčiarsku časť, alebo fajčenie úplne zakážu. Po novom pod zákon o ochrane nefajčiarov spadajú aj zariadenia, kde sa pokrmy len privážajú, teda poskytujú služby spojené s podávaním pokrmov a nápojov (doteraz sa musel pokrm v takomto zariadení aj vyrobiť).

Novelizácia právnej normy priniesla aj prísnejšie sankcie. Zatiaľ čo tie predchádzajúce sa pohybovali v rozmedzí od 331 až 3319 eur, od začiatku júla sa môže sankcia vyšplhať až na 15-tisíc eur. Za nedodržanie zákona budú môcť regionálne úrady verejného zdravotníctva uložiť pokutu od päťsto do pätnásttisíc eur.

Rada by som zdôraznila, že legislatíva nesmeruje k perzekúcii fajčiarov, ale pripravili sme pravidlá, aby fajčiari čo najmenej zasahovali do práv nefajčiarov. Treba si zároveň uvedomiť, že fajčenie nie je iba o nikotíne, ale tabakový dym obsahuje viac ako 43 druhov rakovinotvorných látok, látky obsahujúce genetické mutácie a toxické zlúčeniny, pričom pasívne fajčenie má dokázateľné škodlivé účinky. Napriek rozsiahlym informačným kampaniam zomiera podľa Svetovej zdravotníckej organizácie v dôsledku fajčenia ročne takmer šesť miliónov ľudí. Fajčenie je naďalej na prvom mieste príčin úmrtí, ktorým je možné zabrániť. Pokiaľ ide o ochorenia, ktoré najviac skracujú fajčiarom život, sú to srdcovo-cievne ochorenia a rakovina pľúc, a fajčenie zhoršuje prognózu a prežívanie aj pri ďalších ochoreniach, ako sú cukrovka, vysoký krvný tlak, gastroenterologické choroby, trávenie, neplodnosť a mnohé ďalšie. Práve fajčenie vyvoláva chronickú obštrukčnú chorobu pľúc, ktorá je štvrtou najčastejšou príčinou úmrtí spomedzi chorôb v celosvetovom meradle a má stúpajúcu tendenciu. Znepokojujúce sú najmä čísla týkajúce sa mladistvých. Na Slovensku denne fajčí takmer 40-tisíc žiakov v základných školách, narastá počet príležitostných fajčiarov vo vekovej kategórii od 10 do 14 rokov, s fajčením začínajú experimentovať už 10-ročné deti a napríklad dievčatá vo veku do 18 rokov fajčia viac ako chlapi.

Očné prehliadky odhalia skryté očné ochorenia

Väčšina očných diagnóz nemá v počiatočnom štádiu žiadne príznaky. Očná preventívna prehliadka, ktorú hradia zdravotné poisťovne, však vie odhaliť sivý a zelený zákal, keratokonus – degeneratívne ochorenie rohovky – či nádory mozgu, leukémiu alebo začínajúcu cukrovku.

Ľudia si väčšinou myslia, že jediným ochorením oka je nutnosť nosenia okuliarov. Oko však postihuje množstvo iných ochorení, ktoré v počiatočnej fáze nesprievádzajú žiadne príznaky – začervenanie, bolesť, zhoršovanie videnia. Pacient si ich nemá šancu všimnúť, zbadá ich až v pokročilejšom štádiu, kedy je už liečba zložitá,“ uviedol primár Očnej kliniky NeoVízia v Bratislave Radovan Piovarči.

Poukázal na to, že keratokonus sa môže vyvíjať nepozorovane veľmi dlhý čas. Jeho charakteristickým príznakom je nepravidelné stenčovanie hrúbky a vyklenutie rohovky. Neskôr sa môže prejavíť astigmatizmom, ktorý nie je možné korigovať žiadnymi okuliarmi. „Keď hrúbka rohovky presiahne určitú hranicu, môže nastať opuch, poškodenie a rozmazanie videnia, v niektorých prípadoch až jej pretrhnutie. Koncovým riešením je transplantácia

rohovky od iného darcu. Darcov však nie je dosť a imunitný systém pacienta nemusí cudziu rohovku prijať,“ vysvetlil Piovarči.

Očné preventívne prehliadky však dokážu diagnostikovať aj iné skryté ochorenia, ktoré sa ako prvé preja-

via na oku. „Komplexné očné vyšetrenie neraz odhalí nádory mozgu, vnútroočné nádory, niektoré druhy leukémie, infekčné ochorenia typu boreliózia či toxoplazmóza alebo pásový opar. Tiež autoimunitné ochorenia, ktoré postihujú ako prvé oko, neskôr obličky, srdce, kožu, pohlavné orgány. V niektorých prípadoch vyšetrenia odhalia aj vírus HIV,“ zhrnul Piovarči. **red TASR**

Očné preventívne prehliadky však dokážu diagnostikovať aj iné skryté ochorenia, ktoré sa ako prvé prejavujú na oku. **Ilustr. foto: TASR, F. Iván**

Petržalské obranné opevnenie

Petržalské obranné vojenské opevnenia predstavujú symbol vlastenectva a veľkorysej prípravy Československej republiky na obranu štátu v predvojnových rokoch. Nachádzajú sa v Petržalke, na pohraničí s Rakúskom, ako mčiaci svedkovia vtedajšej doby. Podrobnejšie nájdete na www.bs8.yw.sk.

Bunker BS-8 Hřbitov je v blízkosti Cintorína vojakov z 1. svetovej vojny. Odtiaľ je aj jeho pome-

novanie Hřbitov. Pred bunkrom je symbolický hrob generála von Milieč Svrcék, ktorý zomrel v roku

M. Košířer zaujímavo predstavil vojenský bunker. **Foto: jd**

1934 a chcel odpočívať v blízkosti svojich vojakov, ktorým velil v 1. sv. vojne.

Pútavým výkladom o histórii a súčasnosti Vojenského múzea BUNKER BS-8 Hřbitov nás zoznámil a sprevádzal Miro Košířer, zaniatený organizátor a predseda občianskeho združenia „Petržalské bunkre“. Z devastovaného bunkra BS-8 pripravili múzeum v skoro autentickom podobe bunkra z predvojnového stavu. Bunker je doplnený o množstvo dobových i súčasných exponátov.

Jeho návštevníkmi okrem domácich a zahraničných záujemcov o vojenskú históriu boli aj prezident SR Ivan Gašparovič, ministri vlády SR, veľvyslanec Ruskej federácie Pavel Kuznecov a ostatní veľvyslanci akreditovaní na Slovensku, predstavitelia bratislavskej samosprávy, žiaci a turisti. Nechýbali sme ani my, členovia oblastnej organizácie SZPB a klubu ZV SR posádky Žilina. **Juraj DROTÁR**

R. FICO: Treba povedať o skutkoch nášho národa

Protifašistických bojovníkov, ktorí padli v Slovenskom národnom povstaní (SNP), si 27. augusta v Bratislave uctili pietnym kladebným vencov k Pamätníku SNP. Pri príležitosti 69. výročia povstania predstavitelia verejného života pripomenuli, že odkaz SNP, aktuálny aj v dnešnej dobe, treba mladým neustále pripomínať a chápať povstanie ako zdroj moderného sebavedomia Slovákov.

Pietna spomienka v Bratislave. **Foto: TASR, Š. Pušhás**

Premiér Robert Fico pripomenul, že Slováci zabúdajú zdôrazňovať medzinárodný význam Povstania a mali by sa zbavovať zvláštnej slovenskej črty „večného umenšovania sa“. Zároveň vyzval poslancov, aby pri každej prezentácii Slovenska doma i v zahraničí zdôrazňovali antifasistické tradície Povstania aj účasť Slovákov v bojoch druhej svetovej vojny. „Treba odložiť nemiernu skromnosť a povedať pravdu o skutkoch a správaní sa nášho národa, keď sa lámali osudy Európy,“ dodal.

Predseda Bratislavského samosprávneho kraja Pavol Frešo podotkol, že znalosť o SNP treba odovzdávať najmä mladšej generácii. „Aby vedeli, že sloboda a demokracia nie sú zadarmo, že niekedy za ne treba položiť život, a len ak toto poučenie odovzdáme mladým, všet-

ky obe v SNP nebudú nadarmo,“ povedal.

Pre mladých ľudí dnes smrť podľa primátora Bratislavy Milana Ftáčnika akoby nič neznamena. Vychádzajúc zo slov historika Dušana Kováča pripomenul, že SNP môže byť aj dnes pre niekoho kontroverzná téma, ak sa z neho niektoré veci zamlčujú. „Či je to účasť občianskeho odboja pri uzatvorení Vianočnej dohody, kde na dohodu bolo treba dvoch, alebo či je to pohľad ľudákov, ktorí sa snažia po roku 1989 postaviť povstanie do roly povstania proti vlastnému štátu. Akoby zabúdali na základné poslanie, ktoré plnilo – postaviť sa proti fašizmu, proti ideológii, ktorá vyhlasovala národy za menejcenné,“ uviedol primátor.

Slovenský národ v roku 1944 podľa podpredsedu SZPB Ladislava Jaču dokázal, že jeho život je

nerozlučne spojený so slobodnou a demokratickou Európou. „SNP nebolo náhodným činom ani živelným výbuchom. Jeho výsledky jasne dokazujú, že bolo uvedomelým, programovo pripraveným a organizovaným vystúpením, ktoré malo vyhranené cieľ,“ vysvetlil.

Mnohým je dnes podľa neho trn v oku, keď zväz vyzdvihuje jeho masový a ľudový charakter. „Dnes vidíme narastanie prejavov neofasizmu, neonacizmu, rasizmu, extrémizmu a intolerancie. Špecifickým problémom na Slovensku je neofasizmus,“ upozornil v súvislosti s vyzdvihovaním osoby Jozefa Tisa.

Po slávnostnom akte a zhromaždení občanov pozval primátor Bratislavy Milan Ftáčnik účastníkov odboja a členov SZPB do Primaciálneho paláca na priateľské stretnutie a čašu vína. **red TASR**

Členovia SZPB nezabúdajú na uda

SNP pripomenuli aj ukážky bojov

Pre Dolný Kubín bol 18. august dňom osláv pri príležitosti 69. výročia Slovenského národného povstania. Trochu netradičný dátum ponúkal program aj pre obyvateľov mesta a širokú verejnosť.

Ako člen ZO SZPB v Dolnom Kubíne chcem poďakovať mestu, podnikateľským subjektom, obecnému úradu Oravská Poruba, občianskemu združeniu 4 TIME a klubu vojenskej histórie ORAVA za ich prístup k obohateniu aktu osláv. V rámci programu Gáčel'ské leto bola prezentovaná prehliadka vojenskej techniky a zbraní Armády SR. Nechýbalo vystúpenie vojakov Hradnej stráže SR či prezentácia autentických ukážok bojov počas Povstania. Zástupcovia mesta, Združenie vojakov a členovia ZO SZPB navštívili aj mestskú časť Srňacie, kde si uctili tých, ktorí bojovali na slobodu,

položením kvetov pri pamätníku vybudovanom na počesť odbojovej skupiny Signál. Nechýbal príhovor priameho účastníka odboja Jaroslava Prokopa o činnosti skupiny.

Položením kvetov k pamätnej tabuli na dolnokubínskom gymnáziu, ktorá patrí Alžbete Czillaghyovej, si pripomenuli vyhasnutý život účastníčky odboja skupiny Signál, študentky, ktorá zahynula počas SNP. Som nesmierne rád, že tohoročné oslavy boli obohatením pre verejnosť a mládeži pripomenuli túto udalosť ako dôležitú súčasť našich dejín.

Pavol STUCHLÝ

Cyklojazda Trnava – Rysy

Prvého augusta v skorých ranných hodinách odštartoval z Trnavy 36. ročník Cykloturistickej nonstop jazdy Trnava – Rysy, ktorú organizuje Telovýchovná jednota Elán Trnava. Tohto roku sa podujatie konalo pod záštitou Petra Sagana, držiteľa zeleného trička Tour de France a účastníka olympiády v Londýne.

Úvodná etapa ojedinelej jazdy tradične vedie po cestách, ktorými išla v roku 1944 Trnavská posádka do Slovenského národného povstania. Prvou zastávkou boli Horné Hámre. Tam prešla posádka krstom ohňom a žiaľ aj so stratami na životoch.

Symbolický štart sa uskutočnil už v predvečer cyklojazdy poctou a položením kytice k pamätníku SNP na Univerzitnom námestí v Trnave. Za mesto Trnava sa s cyklistami rozlúčil primátor Vladimír Butko. Slávnostného aktu sa

zúčastnila aj delegácia Oblastného výboru SZPB. Vojnový veterán Juraj Biľo pozdravil účastníkov cyklojazdy a poďakoval organizátorom za to, že odovzdávajú odkaz Slovenského národného povstania mladej generácii.

Naše poďakovanie patrí najmä Telovýchovnej jednote Elán Trnava a jej predsedovi Mariánovi Rozložníkovi, členovi SZPB, ktorý je predsedom TJ Elán i predsedom organizačného výboru cyklojazdy z Trnavy na Rysy.

E. DÍTEOVÁ

Pekné dni v Spišskej Novej Vsi

Naše priateľstvo medzi základnými organizáciami vzniklo v auguste 2010, keď sme sa zúčastnili na slovenských bankských dňoch v Spišskej Novej Vsi. Dozvedeli sme sa, že mnohí baníci boli účastníkmi odboja a že sa budeme stretávať a navzájom vymieňať skúsenosti.

Po prvýkrát sme sa stretli v júni 2012 v Pezinku počas keramických trhov. Návštevu sme opätovali 19. a 20. júla 2013 na čele s naším predsedom Dušanom Vilimom, keď prebiehal Spišský trh. Položili sme kytice kvetov k pamätníku Hrdinu ZSSR kpt. Jána Nálepku a k Pamätníku osloboditeľov a hrdinov tzv. Malej vojny, ktorá sa odohrala v marci 1939, keď maďarské vojenské jednotky svojvoľne vstúpili na územie východného Slovenska. Tu v obrannom boji z letiska vzlietol aj pezinský rodák Ján Svetlík a padol hrdinskou smrťou.

Ďalej naša cesta smerovala do evanjelického kostola, kde prebiehala pietna spomienka a odhalenie zreštaurovaných sôch štyroch evanjelistov. Podvečer sme obdivovali program na folklórnom festivale „Slováci Slovákom“ a pozdravili sa s tajomníkom oblastného výboru J. Dzurejom a ďalšími

významnými osobnosťami mesta. Zlatým klincom na záver dňa bola recepcia, ktorú pri príležitosti trhov usporiadal pre svojich hostí primátor mesta Ján Volný a poctil aj našu delegáciu. Odovzdali sme pozdrav od primátora Pezinka Olivera Solgu a fľašu výborného pezinského vína. Prvý deň našej návštevy sme zakončili veselím a s tými najlepšimi dojmami.

Na druhý deň nás naši priatelia vzali do Spišského múzea v historickej budove Provinčného domu. Tu sme sa dozvedeli slávnú históriu mesta, baníctva, národopisu i ďalších odvetví vývoja i pôvod názvu mesta.

Rozlúčkové posedenie v prostredí spišských trhov so zhodnotením našej návštevy a s plánmi do budúcnosti. Ťažko, ale úprimne sme sa rozlúčili s príslubom, že naša družba bude pokračovať a čoskoro sa zasa stretne.

Mária MARKEOVÁ, Ivan HORBAL

Michalovčania spoznávali históriu na výlete.

Pri Pamätníku osloboditeľov.

Foto: J. Mlynár

O Putovný pohár kpt. M. Uhra sa

Výlet za poznaním a odo

Oblastný výbor SZPB v Michalovciach a Zväz vojakov Slovenskej republiky – Klub Michalovce sa v uplynulých dňoch zúčastnil dvojdňového zájazdu v Maďarskej republike. Navštívili sme obec Hejce na severovýchode Maďarska, aby sme si pietnou spomienkou uctili obeť, ktoré sa vracali z mierovej misie v Kosove, najväčšieho vojenského nešťastia v novodobej histórii Slovenska. Pri bronzovej soche padajúcej postavy sme položili veniec a zapálili sviečky.

Naša cesta pokračovala do zážitkových kúpeľov Aquarius v Nyíregyháze Sóstógyógyfurdo. Vo wellness sme si prišli všetci na svoje, príjemne sme sa zrelaxovali, využili sme všetky služby, ktoré s vysokou kúpeľňovou kultúrou toto wellness zabezpe-

čuje. Večer sme strávili pri príjemnej hudbe, ktorá hrala nielen na počúvanie, ale aj do tanca.

Nasledujúcim výletom bol trojdňový výlet do Červeného Kláštora, Starej Ľubovne a Bardejova. V Červenom Kláštore sme sa zúčastnili najväčšej atrak-

cie, splavu na tradičných Goral'ských drevených pltiach v dĺžke 11 kilometrov po rieke Dunajec, pretekajúcej hlbokým kaňonom Pienin s výhľadom na nádherné belostné vápencové bralá, pozoruhodné skalné útesy a tiesňavy. Na brehu rieky Dunajec sa nachádza obec Červený Kláštor, ktorého história sa spája najmä s národnou kultúrnou pamiatkou – kláštorom zo 14. storočia, zasadeným do nádhornej pieninskej scenérie pod vrchom Tri Koruny. V 14.–16. storočí to bol kartuziánsky a v 18. storočí kamaldul-

Udalosti druhej svetovej vojny a SNP

Foto: az

Foto: vs

a bojovalo už 51. raz.

V Dolnom Kubíne a jeho okolí si pripomenuli udalosti SNP.

Foto: ps

Predseda OblV SZPB Žilina rozpráva o hrdinstve francúzskych partizánov.

Foto: L. N.

Cyklisti vzdali hold vojnovým hrdinom.

Foto: ED

Senčania navštívili povstalecké územie

Členovia ZO SZPB v Senci si pravidelne každý rok pripomínajú SNP nielen formálne na členskej schôdzi, ale priamo na miestach, kde sa odohrávali ťažké boje s nemeckou armádou alebo s pohotovostnými jednotkami HG.

Už niekoľko rokov za sebou členovia základnej organizácie spolu s ďalšími občanmi a mládežou nasadnú do autobusu, aby ich odviezol na bývalé povstalecké územie, kde sa zoznamujú so skutočnosťou, ktorá sa odohrávala v r. 1944–1945. Účastníci zázjazdu po stopách SNP hľadajú pravdu, aby mohli čeliť pamfletom, ktoré sa dostávajú do médií od rôznych tzv. ľudáckych historikov, ktorí sa rozrastajú ako huby po daždi.

Takto členovia ZO prešli do Nemeckej, Zvolena, Banskej Bystrice, Kremničky, Ostrého Grúňa, Lubiny, Jankovho vŕšku a ďalších, kde všade pri spomienke položili kyticu.

Tohtoročná augustová cesta viedla do krásneho prírodného scenára k pomníku francúzskych partizánov do Strečna a na miesta najťažších bojov po Dukle, do Liptovského Mikuláša. Zásluhou predsedu OblV v Žiline J. Drotára sme sa dozvedeli o hrdinskom odboji francúzskych partizánov, ktorých časť sa po tvrdom boji už nikdy nedostala do svojej vlasti.

Podobne to bolo aj na Háji

– Nicovô v Liptovskom Mikuláši, kde pri pomníku a vojnovom cintoríne predseda OblV v L. Mikuláši P. Chrapčiak svojím odborným výkladom vysvetlil, ako ťažko a prečo sa kóta na Háji niekoľkokrát dobýjala. Tieto nové poznatky o skutočných udalostiach na miestach stretu partizánov a povstaleckej armády s nemeckou armádou nie sú určené len pre členov ZO, ale i pre žiakov a študentov, ktorí sa musia dozvedieť pravdu a viac ako uvádzajú ich školské učebnice dejepisu. Každý rok do autobusu nasadá i naša mládež (možno budúci členovia SZPB), s ktorou výbor ZO v Senci dlhodobo pracuje. V minulosti to bol kvíz o SNP, výtvarné práce a pravidelne každý rok beh víťazstva, na ktorom sa tohto roku zúčastnilo viac ako 100 žiakov zo všetkých ZŠ.

Záverom je treba podakovať i touto cestou obom spomínaným predsedom oblastných výborov za ich výklad, ako i predsedovi OblV v Bratislave L. Jačovi za nepretržitú pomoc ZO SZPB v Senci.

Ladislav NEUWIRTH

O Putovný pohár kpt. Miloša Uhra

TJ Lubina kopanice v spolupráci s MOS Miškech Deďinka a OcÚ Lubina usporiadala 14. júla už 51. ročník turnaja o Putovný pohár kpt. Miloša Uhra, ktorého víťazom sa stal podľa oča-

kávania MFK Stará Turá, pred OŠK Lubina, TJ Považany a TJ Lubina kopanice. Turnaj rozhodovali pred 250 spokojnými divákmi Kotian a Petrík.

Viliam SOLOVIČ

odychom

ský kláštor. Bol preslávnený najmä vďaka mníchovi Cypríanovi pestovaním liečivých bylín a zostavením rozsiahleho herbára, ktorý sa nachádza v Prírodovednom múzeu v Bratislave a je prezentovaný vo fotografickej podobe v objekte kláštora. V časti obce Červený Kláštor – kúpele sa nachádza tiež liečivý minerálny prameň. Navštívili sme čiastočne zachovaný a zrekonštruovaný hrad na vápencovom kopci nad cestou a ľavým brehom rieky Popradu, čnejúci nad mestom Stará Lubovňa. Privítali nás sprievod-

covia v dobových kostýmoch, prehliadku hradu nám spríjemnili svojím vystúpením sokoliari. Sokoliari nám predstavili myšiarka hôrneho a krkavca čierneho, aj to, že sokoliarstvo je večné, pretože sokoliarstvo je láska a pokiaľ budú dravé vtáky lietať na modrej oblohe, tak bude žiť ďalej, lebo láska je večná. Ďalšou zastávkou boli Bardejovské kúpele, ktoré patria medzi najkrajšie a najstaršie na Slovensku. Sú ideálnym miestom na oddych a načerpanie nových síl. Kúpeľná kolonáda má osem liečivých minerálnych prameňov. V priestoroch kolonády sme obdivovali výstavu gladiol, ktorá hýrila

prekrásnymi farbami a tvarmi. Obdivovali sme aj zručnosti rôznych remeselníkov. Bardejov je mestečko, ktoré sa nachádza na severovýchode Slovenska, neďaleko hraníc s Poľskom. Ide o starobylé, veľmi krásne mesto, ktoré má za sebou už dlhoročnú históriu. Videli sme množstvo pamiatok, navštívili sme múzeum, absolvovali sme historickú prehliadku mesta.

Na spätočnej ceste domov sme sa zastavili na Dukle – pri pamätníku Česko-Slovenského armádného zboru. Duklianske bojisko je národnou kultúrnou pamiatkou, ktoré sa rozprestiera na severovýchode Slovenska v okrese

Svidník. Táto pamiatka nám pripomína oslobodzovacie boje Červenej armády počas II. sv. vojny. Práve na tomto území sa odohrala najtragickejšia vojenská operácia na území Slovenska. Prišli sme vzdať poctu padlým v bojoch za oslobodzovanie našej vlasti položením venca a zapálením sviečok. Zastavili sme sa na horskom hrebene v blízkosti štátnej hranice s Poľskom v nadmorskej výške 550 m na mieste pôvodnej pozorovateľne generála L. Svobodu a neskôr drevenej rozhľadne. Od roku 1974 je verejnosti prístupná 50 m vysoká rozhľadňa s betónovou konštrukciou a zaujímavým architektonickým rieše-

ním. Rozhľadňa ponúka návštevníkom panoramatický výhľad na celú poľskú a slovenskú časť Duklianskeho priesmyku – pamätné miesta bojov Karpatsko-duklianskej operácie. S pomocou situačných máp umiestnených vo vyhlídkovej veži sme si pozreli materiály o priebehu bojov medzi 1. československým armádnym zborom a nemeckými jednotkami na jeseň 1944. Účastníci nášho výletu nezažili útrapy vojny, ale strážime odkaz všetkých, ktorí zomreli za našu slobodu.

Pri návrate domov sme si želali, aby tento výlet trval trochu dlhšie.

Anna ZABLOUDILOVÁ

Filip Lenard

(7.6.1862–20.5.1947) – FYZIK

OSUDY ZNÁMYCH SLOVENSKÝCH OSOBNOSTÍ

Mladý Filip Lenard išiel práve zo školy, keď si vo výklade jedného bratislavského kníhkupectva všimol brožúrku *Žiaria-cia látka alebo štvrté skupenstvo hmoty (prednáška od Williama Crookesa)*. Začudoval sa, lebo dovtedy poznal tri skupenstvá hmoty a štvrté si ani nevedel predstaviť. Vošiel do predajne a brožúru si hneď kúpil. Prečítal ju jedným dychom. Budúceho slávneho fyzika – laureáta Nobelovej ceny priťahovali prírodné vedy, najmä fyzika, a túžil poznávať ich tajomstvá. V začiatkoch mu najväčšmi pomáhal jeho učiteľ, známy fyzik Virgil Klatt, ktorý v ňom vytušil veľký talent.

Filip Lenard pochádzal z vážnej nemeckej rodiny, jeho predkovia prišli do Bratislavy z Tirolska. Narodil sa 7. júna 1862 v Bratislave, kde bol jeho starý otec známy tým, že pozlátil kráľovskú korunu na Dóme sv. Martina, a otca zasa poznali ako úspešného obchodníka s vínom. Trojročnému mu zomrela matka a odvtedy sa oňho starala jej sestra, ktorá sa neskôr za jeho otca vydala. Veľký vplyv v detstve naňho mala aj stará mama – umelecky zameraná, vzdelaná žena.

Filipa najskôr doma učil otec, ale keď mal deväť rokov, začal chodiť do ľudovej školy. Rád spomínal na prvé roky na reálke, najmä na hodiny chémie, na ktorých im lekárnik Lucich učivo dopĺňal zaujímavými pokusmi. Pod vplyvom učiteľa Klatta ho najväčšmi zaujala fyzika, ktorej zostal verný do konca života. Jeho otec síce trval na tom, aby študoval chémiu a pokračoval v rodinnej vinárskej tradícii, ale on sa rozhodol inak. Po maturite roku 1880 odišiel študovať fyziku najskôr na univerzitu do Budapešti, potom

na univerzitu do Viedne, Berlína a Heidelbergu, kde získal doktorát z filozofie. Habilitoval sa v Bonna a mimoriadnu profesúru získal roku 1894 na univerzite vo Vroclave, roku 1895 v Aachene a roku

v odborných kruhoch prijatý s veľkým uznaním. Aj neskôr sústredil pozornosť najmä na fotoelektrický jav a katódové lúče. Zostrojil špeciálne zariadenie – modifikovanú katódovú trubicu

1901, najskôr navrhovali za objavenie lúča X spoločne Röntgenovi a Lenardovi. Kráľovská švédská akadémia sa však rozhodla inak a ako prvému ju udelila iba Röntgenovi. Lenard si na toto významné ocenenie musel niekoľko rokov počkať.

Medzi najznámejšie Lenardove objavy patrí, že pri vonkajšom fotoefekte sa uvoľňujú elektróny, stanovenie kvantitatívnych zákonitostí fotoelektrického javu, konkrétny objav, že energia vyletujúcich fotoelektrónov nezávisí od intenzity dopadajúceho svetla a je priamo úmerná jeho frekvencii. Je zaujímavé, že tieto fakty boli v rozpore s učením klasickej fyziky a až o niekoľko rokov neskôr ich vysvetlil Einstein svojou hypotézou o svetle ako prúde kvánt energie.

Po prevratnom Thomsonovom objave elektrónu roku 1897 sa mnohí vedci usilovali vyskúmať štruktúru atómu. Filip Lenard na základe pokusov s katódovými a ultrafialovými lúčmi vytvoril tzv. dynamidovú teóriu atómu, podľa ktorej atóm pozostáva z nerozlíšiteľných čiastočiek – dynamidov.

Vo svojich pamätiach neraz slávny fyzik spomínal, že jeho práca nebola vždy náležite ocenená. „Zriedkakedy som bol medzi tými, čo zberali ovocie. Oveľa častejšie som patril medzi tých, čo zasadili strom a starali sa oň,“ poznamenal vo svojej prednáške roku 1905, keď dostal Nobelovu cenu za fyziku.

V živote Filipa Lenarda nebolo všetko celkom jednoznačné a do dejín svetovej fyziky sa zapísal ako rozporná osobnosť. Na jednej strane patril medzi najväčších experimentálnych fyzikov, ktorí podstatne prispeli k rozvoju

svetovej vedy. Na druhej strane zo všetkých síl bojoval proti teórii relativity a spochybňoval dielo jej tvorca. Vzťah Lenarda a Einsteina bol, jemne povedané, zvláštny. Spočiatku sa síce mali v úcte, ale keď sa Lenard otvorene postavil proti Einsteinovej teórii relativity, ich cesty sa navždy rozišli. Lenard sa na adresu žida Einsteina vyjadroval dosť opovržlivo a jeho teórie tvrdo odmietal. Vo svojom štvorzväzkovom diele *Nemecká fyzika* dokonca rozdelil fyziku na správnu – nemeckú a nesprávnu, špekulatívnu – židovskú. To, že to bolo chybné delenie, ukázal čas, ten dal za pravdu Einsteinovi.

Na dobrej povesti Lenardovi nepridalo ani jeho politické angažovanie sa v Národnosocialistickej nemeckej robotníckej strane, ktorá bola založená na princípe antisemitského režimu, ale ani otvorené sympatie k pohlavárom Tretej ríše. Často sa preto na verejnosti zaznávali i jeho nesporné úspechy vo fyzike. Pritom profesor Lenard bol v odborných kruhoch ako fyzik veľmi uznávaný, bol členom nemeckých učených spoločností, od roku 1907 členom Uhorskej akadémie vied a čestným členom ďalších akademií vied. Viedenská akadémia mu roku 1896 udelila Baumgantnerovu cenu, bol nositeľom londýnskej Royal Society, talianskej Mattenihovej ceny a francúzskej prestížnej Lacozeovej ceny.

Bratislavský rodák – nositeľ Nobelovej ceny – Filip Lenard zomrel 20. mája 1947 v nemeckom Messelshausene a pochovaný je na cintoríne v Königshofene. Jeho rodičia odpočívajú na Ondrejskom cintoríne v Bratislave.

Jozef LEIKERT

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Filip Lenard

Ilustr. foto: wikipedia

1896 v Heidelbergu. Titul riadneho profesora fyziky získal roku 1898 v Kieli. Vyše dvadsať rokov pôsobil na univerzite v Heidelbergu, kde bol dlhší čas aj riaditeľom Rádiologického ústavu.

Už na gymnáziu Filipa zaujímala fosforescencia a spolu s učiteľom podali jej svetelno-elektrický výklad, ktorý bol

doplnený okienkom (neskôr po ňom nazvaným), pomocou ktorej vedci skúmali vlastnosti katódových lúčov, odseparovali elektróny a stanovili ich hmotnosť. Traduje sa, že takéto zariadenie požičal aj Röntgenovi, ktorý ho použil na objav „lúča X“. Napokon, aj slávnu Nobelovu cenu, ktorá sa začala udeľovať roku

Ocenenie od ministra obrany aj SZPB

Rudolf Jung, jeden z účastníkov SNP, sa v uplynulých dňoch dožil 90 rokov. Je členom ZO SZPB v Bernolákove. Pri príležitosti životného jubilea ho v obradnej sieni kultúrneho domu prijal starosta obce Lubomír Poór. V príhovore mu poďakoval za jeho doterajšiu prácu, činy a postoj, a následne sa oslávenec podpísal do pamätnej knihy obce.

Slávnostného obradu sa zúčastnila aj generálna riaditeľka sekcie ľudských zdrojov MO SR Eleonóra Kišová a vedúci oddelenia starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov MO SR Dušan Juhás, ktorí mu, ako vojnovému veteránovi, odovzdali štátne vyznamenanie Pamätnú medailu ministra obrany SR III. stupňa. Prítomný bol aj predseda SZPB Pavol Sečkář, ktorý mu odovzdal Medailu M. R. Štefánika I. stupňa.

K blahoželaniam sa pripojil predseda Oblastného výboru SZPB Ladislav Jača, členovia výboru ZO SZPB v Bernolákove, zástupca starostu obce

Bernolákovo Stanislav Bečica, starostka obce Ivanka pri Dunaji Magda Holcingerová, členky Zboru pre občianske záležitosti v Bernolákove a ďalší hostia.

Rudolf Jung sa narodil v Ivanke pri Dunaji, kde prežil aj svoje detstvo. Ako 20-ročný bol 1. 10. 1943 prezentovaný k výkonu vojenskej základnej služby k leteckému pluku do Popradu. Po výcviku bol pridelený do kurzu leteckých mechanikov do Liptovského Mikuláša, prax vykonával na letisku Mokrad' pri Zvolene. Po úspešnom absolvovaní kurzu bol odvelený už ako letecký mechanik na letisko Tri Duby.

Na tomto letisku Rudolfa Jun-

ga zastihlo 29. augusta 1944 vyhlásenie Slovenského národného povstania. Bol pridelený ako guľometník do guľometného hniezda na návrší medzi Hro-

Deväťdesiatročný Rudolf Jung dodnes spomína na vojnové časy.

Foto: archiv autorly

nom a hlavnou cestou na Hájniky. V polovici septembra 1944 bol prevelený a pridelený ako

letecký mechanik na poľné letisko Zolná pri Zvolene. Obsluhoval lietadlá, tzv. lávočky a päťstovky. „Pri každom vzlietnutí tej-ktorej lávočky na bojovú akciu som pociťoval určitý strach o pilota, pretože s odistenými bombami bol dosť ťažký štart z tohto poľného letiska,“ spomína Rudolf Jang. Zbrojáři im vešali bomby pod krídla. Na letisku v Zolnej zostal až do odletu posledných „lávočiek“ do Sovietskeho zväzu koncom októbra 1944. Po odlete lietadiel sa presunul s ostatným personálom na letisko Tri Duby, potom do kasární v Banskej Bystrici a od-

tial' na Staré Hory a Donovaly. Cestou na Donovaly bola časť jednotky bombardovaná Nemcami. Rudolf Jung o tejto akcii napísal vo svojom životopise: „Mal som šťastie, nič sa mi nestalo.“ Na Donovaloch sa pripojil k ostatným vojakom, ktorí odchádzali smerom na Prašivú a Kozí chrbát. Po strastiplnej ceste dorazili k prvým domom v Liptovskej Lúžnej. Do obce 31. októbra 1944 vtrhli Nemci, vojakov zajali a odzbrojili a odviezli do kasární v Ružomberku.

Rudolf Jung bol spolu s ďalšími zajatcami 1. novembra 1944 odtransportovaný do nemeckého zajateckého tábora Sagan a potom do tábora Waldenburg v Hornom Sliezsku, kde pracoval v uhoľných baniach až do oslobodenia tábora Červenou armádou.

Zaslúži si našu pozornosť, úctu a vďaka za svoju činnosť spred desaťročí, i za svoj terajší postoj k dôležitým medzníkom našich dejín.

T. VAREČKOVÁ

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 12:** Karol Slamka 91 rokov.
- **Bratislava 15:** Roman Kaliský 91 a Anna Bokolová 87 rokov.)
- **Bernolákovo:** Terézia Varečková 75 rokov.
- **Brezno 1:** Mária Strmeňová 70 rokov.
- **Banská Bystrica – Radvaň:** Gita Országhová 83 a Martin Francisci 65 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP:** František Řičánek 85 a Erika Kulfasová 70 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončorda:** Anna Miartušová 89 a Ing. Igor Šulaj 50 rokov.
- **Breznica (PT):** Jozef Knechta 85 rokov.
- **Bardejov 1:** Alojz Fuňák 92, Mária Krakovská 89, Anna Špáková 86 a Mária Leščišinová 83 rokov.
- **Bardejov 2:** Mária Holevová 89 a Ing. Ivan Hanuščák 55 rokov.
- **Bardejov 3:** Mária Butkovská 75 a Anna Hudáková 70 rokov.
- **Brekov:** Mária Gaľová 85 rokov.
- **Cigeľ:** Ladislav Bobok 81 rokov.
- **Čierny Potok:** Helena Kožiaková 85 rokov.

- **Čaňa:** Mária-Anna Vargová 70 rokov.
- **Dolný Kubín:** MVDr. Jaroslav Prokop 88, Marta Kyselová 87 a Branislav Thurský 86 rokov.
- **Hrachovo:** Jolana Lehocká 70 rokov.
- **Humenné 2:** Magda Čolnoková 80, Monika Sklenčárová a Jozef Feškanič 65, Miluša Dydňanská 60, Anna Barnišinová a Viera Vajdová 55 rokov.
- **Hertník:** Mária Lenártová 91 rokov.
- **Hrabské:** Katarína Čizmárová 85 rokov.
- **Chmeľová:** Demeter Greňo 90 rokov.
- **Kremnica:** Valéria Adamová 91 rokov.
- **Košice 1:** Margita Eďudová 85, Adela Gurová a Jozef Petrík 81 rokov.
- **Košice 4:** Alžbeta Burgerová 93 rokov.
- **Košice 8:** Eva Skljarska 87 a Helena Halová 84 rokov.
- **Košice 16:** Štefan Feher 89 rokov.
- **Komárno:** Margita Pagáčová 89, Jozef Machalík 88, Margita Bočkayová a Vladimír Halmo 87, Etela Nagyová a Margita Kohútová 86, Irena Böhmová a Gizela Strasserová 85,

- Hildegarda Servanská 84, Ing. Tibor Beck 83, Mária Hornáčková a Peter Pažitný 65 rokov.
- **Liptovská Teplička:** Rudolf Pačaj 60 rokov.
- **Lipany:** Žofia Harďonová 89 rokov.
- **Lehota p/Vtáčnikom:** Milan Vida 75 rokov.
- **Levice:** Alžbeta Kachničová 91 a Ing. Dušan Kupča 70 rokov.
- **Lučeneč 2:** Anna Chlpošová 89 rokov.
- **Liptovský Mikuláš:** Anna Grešová 89 rokov.
- **Livov:** Žofia Dubjanská 93 rokov.
- **Lubietová:** Zuzana Filadelfiová 95 a Elena Hudecová 75 rokov.
- **Mikulášová:** Andrej Rostocký 89 rokov.
- **Medzibrod:** Jaroslav Prašovský a Peter Cáva 65, Bartolomej Hraško 91 rokov.
- **Melčice – Lieskové:** Anna Srvátková 85 rokov.
- **Myjava:** Ing. Vladislav Petráš 50 rokov.
- **Makov:** Lucia Straková 89 rokov.
- **Modra n/Cirochou:** Štefan Ontkoc 70 rokov.
- **Michalany:** Aurélia Malá 83 rokov.

- **Novosad:** Mária Sotáková 82 a Mária Repická 70 rokov.
- **Nemce:** Marián Lamper 55 rokov.
- **Očová:** Pavel Mihál 90, Ján Lenár 83 a Dušan Hancko 65 rokov.
- **Pezinok:** Anna Dubínyová 87 a Ing. Jaroslav Skúpy 81 rokov.
- **Prievidza pri HBP:** Agneša Mazániková 85 rokov.
- **Parchovany:** Anna Ujhelyiová 60 rokov.
- **Rimavské Brezovo:** Mária Šišiaková 81 rokov.
- **Rimavská Sobota 1:** Júlia Červienková 88 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** Gabriela Jarabková 85, Jozef Hukel 84 a Ing. Ján Kákoly 80 rokov.
- **Revúca:** Mária Šagátová 94 rokov.
- **Seľec:** Ludovít Smatana 90 rokov.
- **Sliac:** Juraj Turkota 94 rokov.
- **Staré Hory:** Rozália Filipová 75 rokov.
- **Sučany:** Mária Barančeková 90 rokov.
- **Senica:** Mária Jarošová 86 a Agneša Fritrová 85 rokov.
- **Spišská Belá:** Eduard Bombara 91 rokov.
- **Svit:** Emília Ivanová 92, Ján Huba-

- ček 87, Rozália Majlátová 86 a Júlia Patriková 75 rokov.
- **Trnava 1:** Marcela Bellová 93, Ján Majerčák 92, Viktor Chmúra 91 a Helena Pagáčová 86 rokov.
- **Trenčín 2:** Ing. Jaroslav Kolárik 75 rokov.
- **Trebišov 1:** Milan Seman 65 rokov.
- **Trebišov 3:** Bartolomej Strelec 94 rokov.
- **Veľké Kapušany:** Marta Michalová 86 rokov.
- **Zvolen – Centrum 4:** Otilia Šefľová 83 rokov.
- **Zvolenská Slatina:** Ján Bahýľ 80 a Anna Pavlíková 65 rokov.
- **Zborov:** Serafina Semaneková 82 rokov.
- **Žilina 1:** Vladimír Jelenčík 82 rokov.
- **Obľv Žilina:** Dagmar Dvorská 82 rokov.
- **Žiar n/Hronom:** Helena Kiššová 89, Marta Samčíková 88, Marta Petrušová a Oľga Abrahámová 83, Veronika Holá a Alojz Rajčan 80, Emília Pilníková 75 a Anna Ondrejková 65 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bratislava 16** s 89-ročnou Jindrou Poloncovou a 64-ročným JUDr. Antonom Chrastinom.
- **Bratislava 18** s 90-ročným Mariom-Vittoriom Derduľom.
- **Breznica (PT)** s 91-ročnou Annou Škrdlovou.
- **Bardejov 1** so 105-ročným Jánom Jurčom.
- **Bardejov 4** s 88-ročným Jurajom Balaščákom.
- **Becherov** s 89-ročným Fedorom Lazorikom.
- **Čadca** s 92-ročným Jozefom Mackovčákom.

- **Dolný Kubín** s 90-ročným Jozefom Regulym.
- **Dolné Vestenice** so 71-ročnou Ľudmilou Beníkovou.
- **Komárno** so 101-ročnou Annou Pasternákovou a 85-ročným Ing. Jurajom Hebelkom.
- **Kobeliarovo** s 82-ročnou Žofiou Mackovou.
- **Liptovský Mikuláš** s 81-ročnou Paulou Krmeskou.
- **Snakov** s 89-ročnou Zuzanou Klimkovskou.

Česť ich nehynúcej pamiatke!

Zo spomienok 100-ročného partizána

Náš člen SZPB mjr. v. v. Ján Korčinský z Bačkova (okr. Trebišov) sa 18. júla dožil rovných 100 rokov. Je možné, že je najdlhšie žijúcim priamym účastníkom bojov v 2. svetovej vojne a partizánom z partizánskeho oddielu Čapajev založeného v ZSSR.

J. Korčinský prežil veľmi zaujímavý a plodný život. V roku 1919 začal navštevovať Základnú rímskokatolícku školu v Trhovišti v okrese Michalovce. Po jej ukončení pokračoval v štúdiu na Meštianskej škole v Michalovciach. V roku 1935 nastúpil na základnú vojenskú službu (ZVS) do Spišskej N. Vsi a bol zaradený k protiletadlovým delostrelcom. Po ZVS zostáva ako ďalej slúžiaci. Za Slovenského štátu, už ako dôstojník slovenskej armády, po boku Nemcov sa dostal až k Čiernemu moru do mesta Anapa. Po zväžení situácie na fronte so skupinou svojich vojakov, ako ich veliteľ, prebiehajú na druhú stranu. Dostáva sa do partizánskeho oddielu Čapajev, ktorému velili Kukorelli a Sachr. Ako si spomína, mnohokrát sa stretol s Ľudovítom Kukorellim, ktorého familiárne oslovoval Lajoš. Na moju otázku, ktorá bojová akcia sa mu najviac vryla do pamäti, odpovedal takto:

– Už ako veliteľ partizánskej skupiny dostal od náčelníka štábu mjr. Kukina rozkaz zničiť drevený most pri dedine Petrovec. So skupinou partizánov v noci sa vybrali do dediny a spojili sa s gazdom, ktorý im na tento účel dal drevený voz naložený slamou. Voz dotlačili pod most a zapálili. V nemeckej kolóne nastala veľká panika. Výkriky Nemcov vystriedala paľba partizánov. Pri jednej z bojových akcií bol ranený. Pri liečení v poľnej nemocnici vojakov navštívil gen. Ludvík Svoboda, ktorý potreboval do protiletadlového delostreleckého pluku delostrelcov. Náš jubilant, ako dôstojník,

sa prihlásil do 1. čs. armádneho zboru v ZSSR. Počas bojov bol niekoľkokrát ranený a spomína

V 50. rokoch minulého storočia pracoval na divízií v Košiciach a odtiaľ bol prepustený do zálohy, ako nespoľahlivý v hodnosti majora.

Jeho statočnú hrud' zdobia mnohé naše aj zahraničné medaily.

Zľava: M. Malý, J. Korčinský a M. Urban.

Foto: archív autora

si na liečenie v poľnej nemocnici v Komaňci v Poľsku a v Gribove-Čertiznom na slovenskej strane. Po vyliečení bojuje proti nepriateľskému fašizmu ďalej a koniec vojny ho zastihol v Holešove na Morave. Útrapy vojny sa skončili a na oslavu víťazstva a konca vojny veľký potlesk a paľba do vzduchu do posledného náboja zo zbraní... Ako hovorí, rany sú dávno zahojené, ale spomienky na krutosť vojny zostali v živej pamäti. Na oltár vlasti položil život jeho mladší brat, ktorý zásoboval partizánov jedlom.

Medzi najcennejšie patrí Čs. vojnový kríž za chrabrosť, Rad SNP II. st., medaila Za pobeđu nad Germanijou, Partizánska hviezda a Hviezda partizánskeho zväzku Čapajev a iné.

Medzi gratulantmi bol aj predseda Obľv SZPB v Trebišove Milan Urban a tajomník Milan Malý, ktorí jubilantovi odovzdali medailu, ktorú mu udelili naši priatelia z MUSUV Užhorod, a Čestné uznanie za udržanie a rozvíjanie tradícií národnooslobodzovacieho boja v regióne južného Zemplína.

Milan URBAN

Ocenenie jubilanta

Výbor ZO SZPB Sliac v spolupráci s MÚ prijal 7. augusta 2013 v obradnej miestnosti člena základnej organizácie – jubilanta Titusa Satmara, ktorý sa v tomto roku dožil 90 rokov.

Po privítaní a príležitostnej básni sa k oslávencovi prihovarila zástupkyňa primátora Sliacha p. Bielíková. Vyzdvihla

jeho účasť v odboji, keď ako príslušník partizánskej brigády kpt. Nálepku sa zúčastnil bojov pri Oslanoch cez Prievidzu, Handlovú, Žiar n/Hronom, Krupinu a Zvolen. Po potlačení Povstania odišiel s brigádou do hôr Vtáčnika, kde brigáda pôsobila až do spojenia so sovietskou ČA.

Za svoju aktívnu účasť v odboji bol Titus Satmar ocenený ÚR SZPB medailou M.R. Štefánika II. stupňa, ktorú mu odovzdal člen pléna Obľv SZPB Zvolen a predseda ZO Sliac p. Murín.

K blahoželaniam sa pripojili aj prítomní členovia výboru ZO a zaželeli mu ešte veľa zdravia a spokojnosti v ďalších rokoch života. Vhodným doplnkom tejto milej udalosti bola známa partizánska pieseň Tichá noc, tmavá noc... v podaní riaditeľky ZUŠ Sliac p. Hanckovej.

Milan ZEMKO, tajomník ZO SZPB Sliac

Slovenské historické osobnosti 1939–1945

Ernest BIELIK

veliteľ partizánskej brigády Jánošík

* 18. 6. 1917 Topolčianky, okres Zlaté Moravce

† 15. 6. 1995 Bratislava

Po skončení ľudovej a meštianskej školy sa vyučil za pekára, neskôr pracoval ako pekársky pomocník, ale aj ako pomocný robotník pri murároch. Odvedený bol 20. 4. 1938 a 1. 10.

1938 ho zaradili ako vojaka do spoj. batérie del. pl. 109 v Bratislave, kam narukoval 1. marca 1939 a kde absolvoval aj poddôstojnícku školu. V rokoch 1939–1940 slúžil v del. pl. 52 v Liptovskom Svätom Mikuláši, potom v del. pl. 11 v Hlohovci. Dňa 9. 11. 1940 ho prijali do zboru poddôstojníkov z povolania, 15. 11. povýšili na čtk. Od roku 1940 slúžil v del. pl. 51 v Žiline. Po vstupe Slovenska do vojny proti ZSSR od 29. 6. 1941 do 25. 4. 1942 bol s hodnosťou čtk. autoreferentom bat. tohto útvaru v Minsku. Po návrate domov slúžil opäť v Žiline a 6. 9. 1942 odišiel s plukom znova na východný front. Dňa 5. 2. 1943 zbehol do Krasnodaru, kde sa skrýval do príchodu ČA. Následne, do 5. 7. 1943, bol vo voj. zajateckom tábore v Krasnodare, Georgijevsku a pri Moskve, odkiaľ sa dobrovoľne prihlásil do čs. vojska v ZSSR. K 5. 7. 1943 ho v Novochopiorsku prijali do 1. čs. brig. s hodnosťou čat. Po absolvovaní rôznych kurzov a po účasti v bojoch o Kyjev sa stal inštruktorom v I. pr. 2. čs. sam. paradesantnej brig. Medzitým, 24. 10. 1943, ho povýšili na rtm. a 24. 3. 1944 na rtm. del. v zálohe. V lete 1944 bol odosla-

ný do Sadagury, do špeciálneho rádiového a mínerského kurzu, a potom pridelený do part. školy UŠPH. Dňa 6. augusta 1944 večer odletel na Slovensko a vysadili ho nad Latiborskou hoľou ako vel. osemčlennej výsadkovej part. skupiny. Tá sa rozrástla na oddiel a začiatkom septembra na brig. Jánošík, ktorej sa stal vel. Oddiely brig. sa od začiatku Povstania rozmiestnili na povstaleckom území a podieľali sa na jeho obrane pri Telgárte a v Turci, časť brig. sa zúčastnila na úspešnom októbrovom protiústupe 2. čs. sam. paradesantnej brig. Dňom 20. 9. 1944 bol B. povýšený na ppor. del. v zálohe. Po ústupe do hôr brig. Jánošík až do začiatku februára 1945 vykonávala diverznú činnosť na komunikáciách v okolí Brezna a Popradu. Začiatkom februára 1945 sa v priestore Šumiac – Heľpa – Liptovská Teplička – Bacúch spojila s jednotkami ČA.

V rokoch 1945–1946 bol B. na velit. VO-4 v Bratislave styčným dôst. pre part. veci. V roku 1946 ho prepustili do zál. V civilnom sektore až do roku 1958 zastával vysoké hosp. a administratívne pozície. Ako dôst. v zál. súčasne postupoval vo voj. hodnostiach – 1. 11. 1946 ho povýšili na npor.

pech. v zál., v ďalšom roku na kpt. pech. v zál., 17. 7. 1948 mu zmenili stavovskú skupinu pechoty v zál. na del. v zál. a 16. 4. 1955 ho povýšili na mjr. v zál. V roku 1958 po krivom obvinení bol odsúdený na 10 rokov väzenia. Po odpykaní časti trestu mu trest vymazali a od r. 1961 sa stal riaditeľom Vinárskych závodov Bratislava-Rača. Vysokú školu ekonomickú absolvoval v roku 1967.

Po roku 1945 bol zakladajúcim členom a úradujúcim predsedom Zväzu slovenských partizánov, neskôr členom Ústredného výboru (ÚV) a Predsedníctva Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB) a členom Federálneho ÚV Zväzu protifašistických bojovníkov. Od roku 1968 bol poslancom SNR a v rokoch 1968–1970 aj poslancom Snemovne národov Federálneho zhromaždenia ČSSR. 15. 8. 1969 ho povýšili na plukovníka v zálohe a 1. 5. 1995 ho prezident Slovenskej republiky vymenoval do hodnosti generálmajora vo výslužbe.

F. CSÉFALVAY

(Prevzaté z knihy *Vojenské osobnosti dejín Slovenska 1939–1945*, ktorú vydal Vojenský historický ústav v Bratislave v roku 2013)

Čiernobalocký pochod vďaka jubiluje

„Musíš sem prísť, započúvať sa do žblinkotu potôčika, vdýchnuť vôňu trávy na pasienkoch, premerať kopce, čo objímajú osady. A razom pochopíš. Tie noci spred 30 rokov i dní, ktorými žije Čierny Balog dnes.“ *Tieto slová napísala Eva Benčíková pred 40 rokmi pri príležitosti 30. výročia SNP a ja som si ich vypožičal ako úvod našej Pamätnej knihy Pochodu vďaka po stopách SNP.*

Podujatie sa rozrástlo a spopularizovalo, na pochod začali chodiť celé rodiny aj s deťmi. Záber z pochodu v roku 2011.

Ilustr. foto: archív

Tento pochod som spolu s kamarátmi, ktorí sa krútili väčšinou okolo futbalu v TJ Tatran Č. Balog, začal organizovať pri príležitosti 30. výročia SNP ako jednorazovú akciu, výstup na Klenovský Vepor (1338 m), dominantný vrch Slovenského Rudohoria. Zúčastnilo sa ho 13 ľudí, položili sme kytice na partizánskych cintorínoch Skalica a Tlstý javor. V sprievode lesníka Jána Belku sme s menšími problémami absolvovali trasu (33 km) až do Staršej doliny, k horárni, kde cez vojnu býval V. Antal, hlavná postava románu P. Jilemnického Kronika. Po vojne v roku 1947 práve v tejto horárni písal P. Jilemnický tento román, okrem toho počas SNP sa tu ukrývala manželka s deťmi mjr. S. Sekurisa, veliteľa breznianskych kasární.

Po príchode do cieľa pochodu sme boli

veľmi prekvapení, pretože tu nás čakalo celé politicko-hospodárske vedenie LZ Čierny Balog, neviem, ako sa to dozvedeli, samozrejme to hneď využili pre svoje ciele, nevadí, nám sľúbili podporu, a preto sme sa rozhodli organizovať toto podujatie každý rok a nazvať ho 1. ročníkom Pochodu vďaka po stopách SNP. Po cieľovom občerstvení bola beseda s priamymi účastníkmi SNP – p. Políčekom, Havličkom, Švantnerom.

V nasledovných rokoch sa toto podujatie rozrástlo a spopularizovalo, účasť bola bohatá, začali chodiť celé rodiny aj s deťmi. Organizátorov často bolela hlava, ako všetkých nachovať a dopraviť na miesta štartu pochodu. Ďalej prevládol názor spoznať aj širšie okolie obce, a tak sme postupne spoznali trasy z Klenovca,

Havrilova, Polomky cez Fabovu hoľu, sedlo Zbojská, z Poľany, z Lopejského Čelna cez Ľubietovský Vepor, Červenú Jamu – Muničnú výrobu za SNP, Osrbliu – Tri vody... V tomto nám výdatne pomohol LZ Č. Balog, ktorý nám poskytol vozidlo na prepravu osôb, organizačne sa podieľal aj SZPB. Podobnú akciu, ale na lyžiach, organizujeme koncom januára k výro-

čiu oslobodenia obce. Máva bohatú účasť a robí sa na trase Tlstý javor – Páleničné.

Na besedách týchto akcií sa z priamych účastníkov SNP zúčastnili: Valianskij, Rousová, Gulyášová, Daxner, J. Belko, Š. Belko, A. Medveď, J. Giertli, Š. Ťažký, J. Potkány, J. Švantner, Š. Štulrajter, J. Kovalčík, J. Sitarčík, L. Rosík. Úlohu organizátora som odovzdal nasledovníkom, avšak i naďalej som sa akcií zúčastňoval, pokiaľ mi to dovoľovali moje pracovné aj zdravotné možnosti. **Ján Sitarčík, predseda SZPB Č. Balog**

Vojenský cintorín z 1. svetovej vojny

Na Vojenskom cintoríne z 1. svetovej vojny sú pochovaní vojaci skoro z celej monarchie, nás prekvapil svojou úpravou a čistotou. Je v správe bratislavskej pohrebnej služby „Marianum“ a je príkladom, ako sa starať o vojnové hroby a cin-

toríny pre všetky naše mestá a dediny. Nezaslúžia si hroby a cintoríny vojakov oslobodzovacích armád z 2. svetovej vojny takúto pozornosť a starostlivosť o miesto posledného odpočinku?

Jd km

Partizánska činnosť na východnom Slovensku

Aj ženy bojovali za slobodu

V predchádzajúcom čísle dvojtyždenníka *Bojovník sme vám priniesli ďalšiu časť rozprávania o partizánskej činnosti na východnom Slovensku a o ženách, ktoré sa do nej zapájali. Dnes vám ponúkame osudy ďalších z nich.*

Helena Sokolová, rodená Jarinová, narodená 25. 08. 1928 v obci Šambroň, okres Stará Ľubovňa. V roku 1944 bola prostredníctvom svojho otca Andreja Jarinu, člena KSS od roku 1937, zasvätená do odbojovej práce. Ako nenápadná šestnásťročná dievčina plnila úlohy spojky medzi domácim odbojom a oddielmi partizánskeho zväzku Viačeslava Antonoviča Kvitinského, ktorý vyvíjal bojovú činnosť v tomto regióne Spiša. Za neznámych okolností bola prezradená a od 13. 9. do 13. 12. 1944 bola Gestapom väznená na Staroľubovnianskom zámku. Bola surovo vypočúvaná a fyzicky týraná. Z väzenia sa jej podarilo ujsť. Mala šťastie, nakoľko veľa väzňov fašisti pred odchodom zo Starej Ľubovne postrieľali alebo odtransportovali do koncentračných táborov. Nacistické väzenie zanechalo na jej zdravotnom stave trvalé následky. Od roku 1973 žije v Prešove.

Silvia Veselá, rodená Friedmannová, narodená 6. 2. 1923 v Bardejove. Do roku 1942 žila v Spišskom Podhradí. V rokoch 1942–1945 bola väznená v koncentračných táboroch Osvienčim, Ravensbrück a Neustadt-Glewe. V koncentračnom tábore Osvienčim sa zapojila do ilegálnej činnosti a ako zdravotná sestra bola poverená ilegálnou odbojovou organizáciou podávať správy o pseudolekárskejších pokusoch vykonávaných fašistickými lekármi na živých väznených ženách a mu-

žoch. Po oslobodení väzňov v koncentračnom tábore Neustadt-Glewe neďaleko Hamburgu 2. mája 1945 Červenou armádou sa vrátila na Slovensko a žila v Prešove.

Klára Baumóhlová, rodená Herzová, narodená 3. 9. 1922 v Kežmarku. Do roku 1942 žila vo Veľkom Lipníku, okres Stará Ľubovňa. V rokoch 1942–1945 väznená v koncentračných táboroch Osvienčim, Hindenburg, Dora, Bergen Belsen. V Osvienčime bola členkou ilegálnej komunistickej bunky. Po oslobodení žila v Pečovskej Novej Vsi a v Prešove.

Magdaléna Fablánová, rodená Goldbergerová, narodená 5. 9. 1923 v Prešove. Do roku 1942 žila v Prešove. V rokoch 1942–1945 bola väznená v koncentračných táboroch Osvienčim, Ravensbrück, Neustadt-Glewe. Od roku 1945 žila v Prešove. V Osvienčime bola zapojená do ilegálnej odbojovej činnosti, kde prostredníctvom ďalších ľudí zabezpečovala lieky pre chorých, pomáhala nemocným a plnila úlohy, ktoré súviseli so zabezpečovaním potravín pre väzňov cez vytvorenú ilegálnu sieť.

René Gilattsteinová, rodená Rosenblattová, narodená 16. 9. 1919 v Prešove. Do roku 1944 žila s manželom v Prešove, z vynútenia pre prenasledovanie občanov židovského pôvodu sa presťahovali do Sásovej pri Banskej Bystrici. V čase SNP boli v spojení s partizánskou skupinou Jegorova. V dôsledku zrady vtedy nezná-

mou osobou pri Harmanci rokoch 1944–1945 bola zaistená Gestapom a väznená v koncentračných táboroch v Seredi a Terezíne, kde vo väzenskom prostredí porodila

Počas druhej svetovej vojny nestáli ani ženy bokom, ale pomáhali.

Ilustr. foto: archiv

dcérku. Po oslobodení s rodinou žila v Prešove.

Bronka Zálesná, rodená Reinkratová, narodená 16. 10. 1906 v poľskom Grobowe. Do roku 1944 žila v Prešove a z nariadenia vtedajšej fašistickej moci musela s rodinou Prešov opustiť a presťahovali sa do Liptovského Mikuláša, kde sa s manželom zapojili do odbojovej činnosti v 1. českoslo-

venskej partizánskej brigáde J. V. Stalin. Za veľmi zložitých okolností v partizánskom tábore boli zajatí a uväznení v Liptovskom Mikuláši, neskôr v Ružomberku a tam ich cesty s manželom sa rozišli. B. Zálesnú s dcérkou fašisti deportovali do koncentračného tábora v Terezíne a jej manžela

1942–1945 bojovala v radoch 1. čs. armádneho zboru. Po oslobodení 15. 10. 1945 bola prepustená do civilu a s rodinou žila vo Veľkom Šariši pri Prešove, od 1961 v meste Prešov. Spolu s manželom Jánom Hromým, rodákom z Veľkého Šariša pri Prešove, ktorý odišiel zo slovenskej armády k Červenej armáde a následne k 1. čs. armádnemu zboru, spolu sa podieľali pri oslobodení Kyjeva, Bielej Cerkvi, Žaškova, Krosna, Dukly a ďalšieho územia Slovenska a Moravy. Obidvaja v Karpatskom oblúku, na území Poľska a Slovenska, boli ranení. „K najšťastnejším dňom v mojom živote patrí deň oslobodenia našej vlasti. K milým spomienkam patrí 17. máj 1945 v Prahe, kedy sme my – príslušníci 1. čs. armádneho zboru – defilovali pred svojim najvyšším veliteľom Ludvíkom Svobodom a tisícami obyvateľov Prahy,“ spomína I. Hromá.

Rozália Šándorová, rodená Čunderlíková, narodená 3. 11. 1919 v obci Staré Hory, okres Banská Bystrica. Od roku 1950 žije so svojou rodinou v Prešove. V rokoch 1943–1944 bola zapojená do ilegálnej práce na pomoc partizánom. V tomto regióne bojovali viaceré partizánske jednotky. Mala spojenie s príslušníkmi 1. čs. partizánskej brigády J. V. Stalin, oddielom partizánskej brigády Pomstiteľ. Patrila k mladým ženám, ktoré zabezpečovali pre partizánov potraviny, zbrane zo skladu Harmaneckých papierní, prádlo, lieky od lekárniky v Zvolene, obstarávala falošné legitimácie a osobné doklady pre partizánov, zabezpečovala úkryt pre prenasledovaných ľudí fašistami a plnila aj iné dôležité úlohy, ktorými bola poverovaná.

Jozef DANKO

(Pokračovanie v nasledujúcom čísle)

Môj osud – dlhá cesta domov

Plukovník gšt. František Urban sa narodil 16. septembra 1902 v Litoveľi. Po absolvovaní Vojenskej akadémie v Hraniciach (1922–24) vykonával rôzne funkcie v jednotkách pechoty na Morave a Slovensku. V roku 1933 ukončil vysokú vojenskú školu v Prahe, po ktorej ho prideliť k 11. divízii a rok nato k 6. zboru v Košiciach.

Tu slúžil ako prednosta 2. (spravodajského) oddelenia štábu. Zároveň ho povýšili do hodnosti štábného kapitána generálneho štábu. Bol jedným z čl. dôstojníkov českej národnosti, ktorí po 14. marci 1939 zostali slúžiť v Slovenskej armáde.

Zapojil sa so ilegálnej činnosti v odbojovej skupine Vavra Šrobára, kde sa spolu s pplk. Mikulášom Ferjenčíkom podieľali na príprave Povstania. Cieľom Šrobárovej aktivity bolo zjednotiť úsilie v odbojovej činnosti podľa direktív československej vlády v exile ako vo vojenskej, tak aj v civilnej sfére. Do tejto činnosti sa aktívne zapojil aj František Urban.

Prvá schôdza sa uskutočnila v roku 1940 na Ostrej Lúke na evanjelickej fare, kde bol kňazom

F. Urban po povýšení do hodnosti pplk. gšt. v júli 1940

(Ilustr. foto prevzaté z knihy F. Urbana *Môj osud – dlhá cesta domov*)

Miloslav Kašuba. Druhá sa konala v Hronseku na evanjelickej fare, kde pôsobil kňaz Pavol Hro-

nec. Schôdza sa konala za prítomnosti M. Ferjenčíka, V. Šrobára, F. Urbana, M. Kašubu a neskôr sa týchto schôdzí v Hronseku zúčastnil aj plk. Ján Golian.

Poslednú funkciu, ktorú F. Urban vykonával v Slovenskej armáde v hodnosti podplukovníka gšt., bol druhý náčelník štábu Východoslovenskej armády v Prešove, kde krátko po vypuknutí SNP padol do rúk nemeckým okupačným jednotkám určeným odzbrojiť a intervenovať jej príslušníkov. Po dramatickom úniku zo zajatia sa v prvom septembrovom týždni roku 1944 v priestore Bardejova pripojil k jednotke partizánskeho zväzku Alexander Nevský. Pod zámienkou, že má byť dopravený k 1. čs. ar-

mádnemu zboru v ZSSR, odletel v sprievode partizánov zväzku Alexander Nevský 25. septembra 1944 do Moskvy, kde ho vzápätí zatkli príslušníci NKVD. Po zatknutí nasledovalo dlhých sedem rokov spojených s vyšetrovaním a nedobrovoľným pobytom v sovietskych väzniciach a pracovných táboroch. Koncom leta roku 1951 sa konečne vrátil do ČSR a v roku 1960 mu doručili osvedčenie o plnej rehabilitácii od Najvyššieho súdu ZSSR.

Nebolo mu umožnené, aby ukončil svoj odboj so zbraňou v ruke tam, kde začínal holými rukami v príprave SNP. Odsúdili ho bez viny, bez príčiny mu bránili vrátiť sa do vlasti k svojej drahej rodine.

Po jeho návrate zo ZSSR mu opäť osud nebol naklonený. Nesprávne rozdelenie odboja, ktoré bolo jednou z vážnych chýb 50. rokov, prinieslo trpké ovocie aj pre neho samého. Krivda bola páchaná na jeho rodine, ako aj na ňom samotnom pri hľadaní zamestnania.

MNO nielenže sa neodhodlalo vyšetriť celý prípad F. Urbana,

ale nevzalo do úvahy ani jeho dokázanú odbojovú činnosť po roku 1939. Bola mu odňatá hodnosť a bol zaradený do mužstva nariadením MNO č. 72/1946. Nakoniec bol v roku 1968 plne rehabilitovaný a bola mu priznaná hodnosť plukovníka gšt. v. v.

Škoda, že tento vojensky vzdelaný dôstojník gšt., absolvent vysokej Válečnej školy v Prahe, nebol využitý v štábe 1. československej armády v SNP. Určite by to bola výrazná pomoc pri realizácii bojových operácií v ohrozených úsekoch. Dnes je už známe, že povstalecký štáb nechcel prijať medzi seba dôstojníkov štábu divízie a útvarov Východoslovenských jednotiek. Prečo? To sú len úvahy, či závisť alebo osobné spory (Opísal J. Rís v knihe *Na Prašivú sa dívam*).

V rokoch 1980–85 pracoval F. Urban na svojich spomienkach, ktoré vyšli v knihe *Môj osud – dlhá cesta domov*, vydané so súhlasom rodiny v r. 2012. Plukovník gšt. v. v. František Urban zomrel 1. februára 1986 vo Zvolene.

pplk. v. v. Štefan BARTOŠ

(Pre *Bojovník* bez nároku na honorár)

